AKTUALITEITEN

B.A.S.T.T. vzw
Stadsschouwburg
Meistraat 2
2000 Antwerpen
(03) 231 97 50

verschijnt tweemaandelijks

verantwoordelijke uitgever
Dré Darden, Campinaweg 10, 2128 Brecht

nummer 29 - november 1988

2000 ANTWERPEN 1

DRUKWERK

Aan de heer Guido CANFYN
Fonteinstraat 53

2200 ANTWERPEN

BASTT vzw

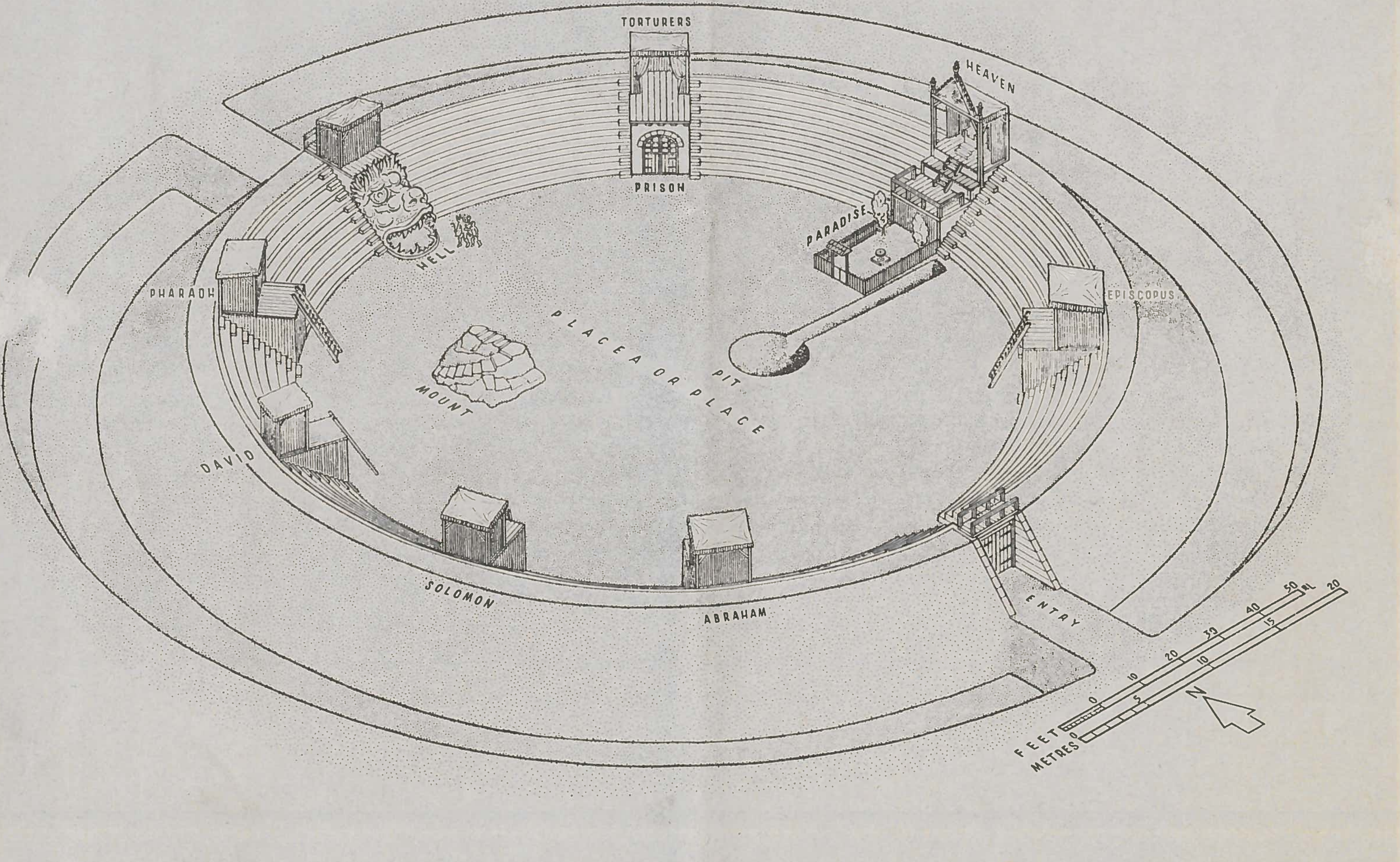

Piran Round, Cornwall. Day One of the Cornish *Ordinalia*

isometric reconstructions by Richard Leacroft, ARIBA, MSIAD

Aan dit nummer werkten mee :

Cammans J., Darden D., Werckx R.

WILLEBRORD JACOBS

teater- en studio-onderhoud

reinigen ter plaatse:

rondhorizonten
voordoeken
zetels
muurbeklkeding
vloerbekleding

--oOo--

beschermende behandeling:

antieke weefsels
antieke kledij
antieke wandtapijten

--oOo--

applikaties:

antistatische
vlamwerende
kreukwerende

WILLEBRORD JACOBS
textielreinigers sinds 1890

HERENTALSEBAAN 134
2100 ANTWERPEN (DEURNE)
telefoon 03/ 321 89 14

DOSSIER: BOURLASCHOUWBURG.

"Monumentale scène hindert restauratie Bourlaschouwburg", onder deze titel verscheen op 20 juni een artikel in de Antwerpse krant "De Nieuwe Gazet". Uit dat artikel lichten wij nog volgende passages :

"Om van de Antwerpse Bourlaschouwburg opnieuw een volwaardige hedendaagse theaterruimte te maken, zal de volledige scène en haar houten onderbouw van liefst drie verdiepingen moeten verwijderd worden. De geklasseerde constructie - een staaltje van industriële archeologie - zal misschien op een andere plaats in de stad weer opgebouwd worden, maar meer zekerheid bestaat rond de plannen om ze op schaalmodel na te bootsen en te exposeren in de gerestaureerde voormalige KNS.

Het scèneonderdeel van het restauratiedossier zal nog deze maande door de Schepen voor Openbare Werken Marc Wellens ter goedkeuring worden voorgelegd in het college.

Krijgt het daar het licht op groen, dan kunnen de architecten beginnen aan het definitieve ontwerp van de binnenrenovatie.

Het meest optimistische tijdsschema voorziet dan een aanvang van de werken in de loop van volgend jaar.

Schepen Marc Wellens:

"De scène en haar onderbouw zijn net als de Bourla geklasseerd. Iedereen is het er echter over eens dat met dit podium geen volwaardige schouwburg kan worden uitgebouwd. Daarom stellen we voor de scène te demonteren. Onder die vloer zit nog een woud van houten palen, liefst drie niveau's. Voor het publiek is die constructie thans niet zichtbaar. We vinden dat van dit pareltje van industriële archeologie echter iets bewaard moet blijven. Er wordt gedacht aan een maquette die in de Bourla zal worden geplaatst. De constructie zelf stockeren we en later bouwen we ze misschien ergens anders weer op.

Door het demonteren van de volledige scène komt een enorme ruimte vrij. In de eerste instantie zal die benut worden voor het uitbouwen van een ondergrondse grote orkestbak, waarin de volledige Filharmonie kan plaatsnemen.

Op een tweede niveau zullen artiestenloges worden ondergebracht.

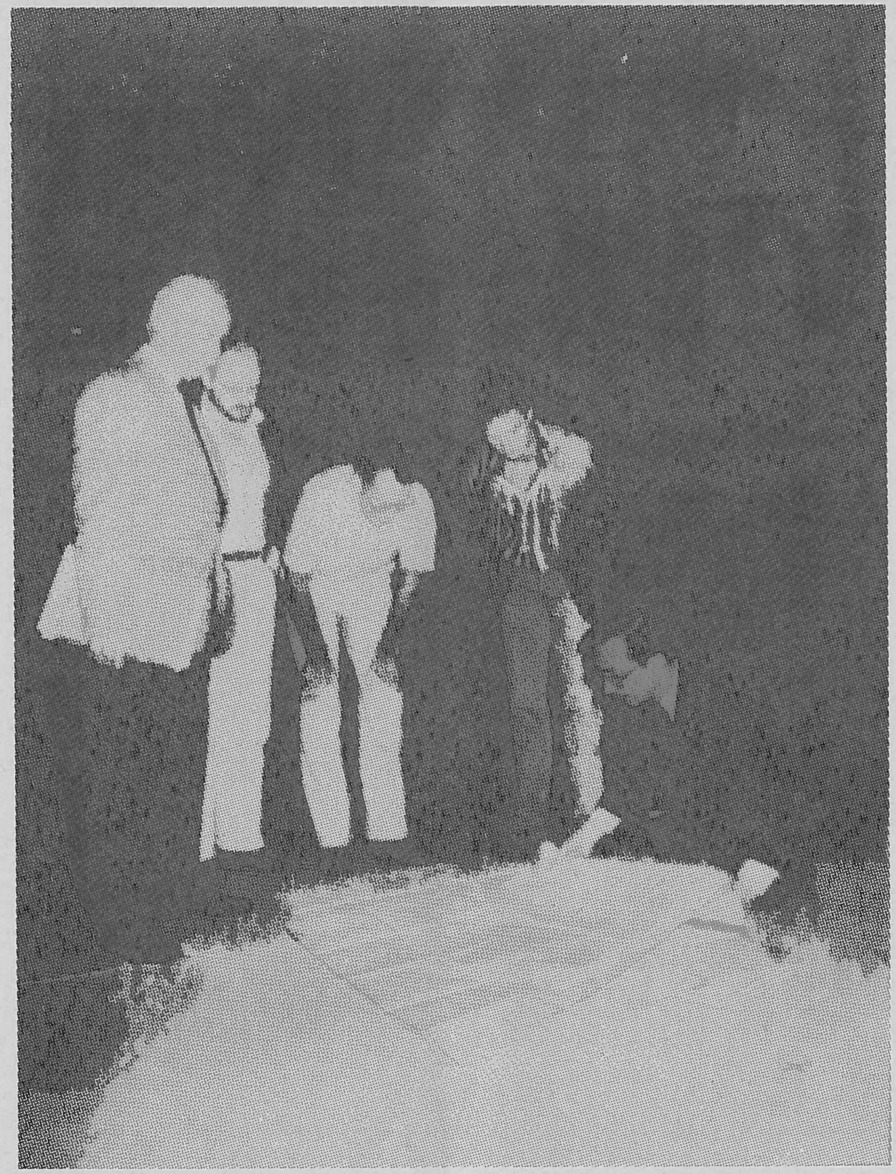

Zonder aan de zaal te raken kunnen we in de huidige omstandigheden geen grote orkestbak maken.
De artiesten krijgen het voordeel onmiddellijk onder de scène kleedkamers te hebben. Loges die bovendien aan de modernste vereisten zullen beantwoorden. Een artiest van vandaag is niet meer tevreden met een kleine kabine met lavabo".

Nadat Marc Hermans, secretaris van het Internationaal Theater Instituut in dezelfde "Nieuwe Gazet" en architekt Werner De Bondt in "Trends" hun bezorgdheid hadden uitgesproken omtrent de plannen in verband met de Bourlaschouwburg, besloot de Raad van Bestuur van BASTT te reageren en schreef volgende brief naar het College van Burgemeester en Schepenen:

DOSSIER: BOURLASCHOUWBURG.

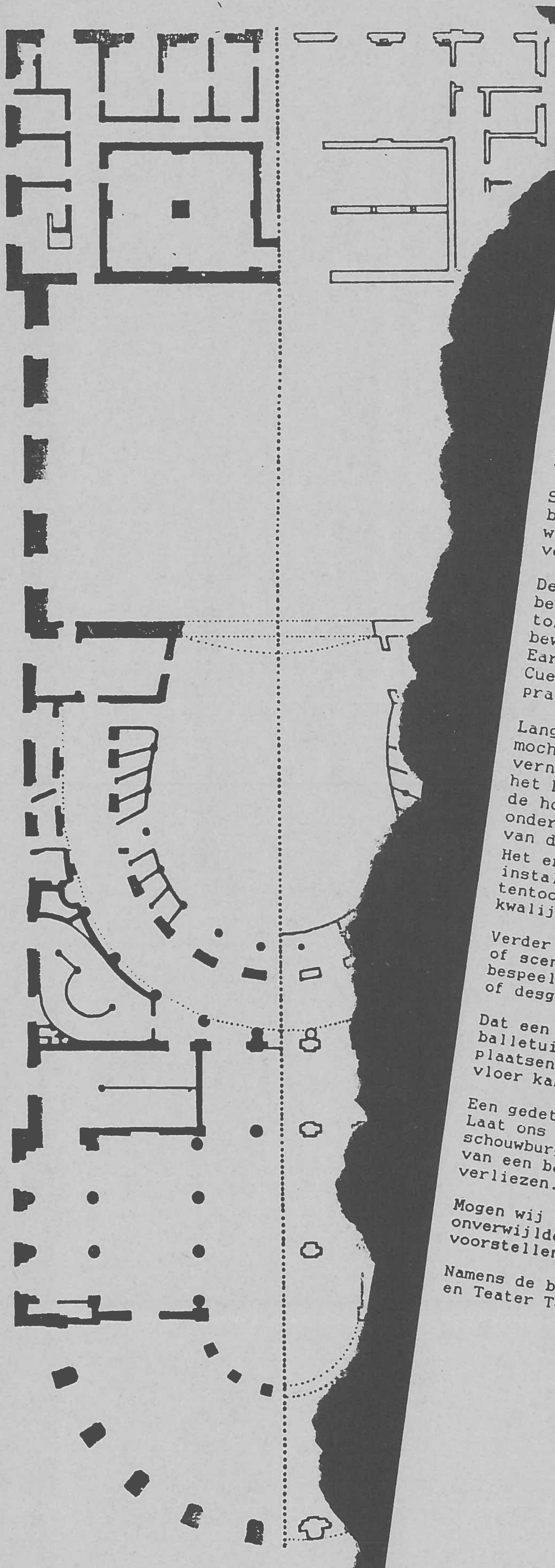

Aan het College van
Burgemeester en Schepenen
van de Stad ANTWERPEN

Restauratie Bourlaschouwburg

Antwerpen, 1 Juli 1988

Mevrouw, Mijne Heren,

Toen wij via de pers vernamen dat er uiteindelijk een beslissing genomen was om de Bourlaschouwburg te restaureren, waren wij uitermate verheugd.

Aan de volledig houten mechanische uitrusting, met zijn talloze toneeltechnische mogelijkheden , konden dan de nodige herstellingswerken worden uitgevoerd. De Bourlaschouwburg was immers functioneel gebleven tot Juni 1980 zonder noemenswaardige herstellingen, uitgezonderd de hoog-dringendste.

Sinds 1958, toen tot de bouw van een nieuwe schouwburg werd besloten in vervanging van de Huurschouwburg aan de Kipdorpbrug, werden alle kosten aan de Bourlaschouwburg eigenlijk als verloren beschouwd.

De vele buitenlandse gasten die de Bourlaschouwburg kwamen bezoeken, benijdden ons deze zo goed bewaarde parel van toneelarchitektuur. Verscheidene onder hen uitten hun bewondering in vakbladen. Het artikel van de architekten John Earl en David Wilmore, verschenen in het alom verspreide blad Cue - Technical Theatre Review van Jan-Feb. 1987, is daar een prachtig voorbeeld van.

Lang duurde onze vreugde echter niet . Opnieuw via de pers mochten wij de voorstellen tot verbouwen van de Bourlaschouwburg vernemen. Van restauratie is er helemaal geen sprake meer. Om het Koninklijk Ballet van Vlaanderen ter wille te zijn, zou gans de houten konstruktie in de toneeltoren, vooral de vloer en de ondertonelen worden verwijderd. Ook de orkestbak en een deel van de zaal zouden omgebouwd dienen te worden.
Het ergens terug opbouwen van de houten toneeltechnische installatie, of erger, het maken van een schaalmodel en dit dan tentoon te stellen in de inkomhal, moet werkelijk als een kwalijke grap worden beschouwd.

Verder blijkt dat niemand van de terzake bevoegde toneeltechnici of scenografen, die de laatste 30 jaar de Bourlaschouwburg bespeelden, op een of andere wijze benaderd werd om inlichtingen of desgevallend advies te verstrekken bij de restauratie.

Dat een toneelvloer met een helling van 4 cm per meter voor balletuitvoeringen een hinder is, kan men begrijpen , maar het plaatsen van een degelijke demonteerbare anti-helling met vlakke vloer kan geen probleem zijn.

Een gedetailleerde beschrijving zou ons hier te ver leiden.
Laat ons liever trachten tot voorstellen te komen om een schouwburg te restaureren, waarin kan gedanst worden, in plaats van een balletzaal te maken en een unieke schouwburg te verliezen.

Mogen wij U vragen, geacht College, om in deze toestand geen onverwijlde beslissing te nemen zonder mogelijke andere voorstellen te willen overwegen.

Namens de beheerraad van de Belgische Associatie van Scenografen en Teater Technici vzw (B.A.S.T.T.)

Met de meeste hoogachting,

De voorzitter

Dre Darden.

Als reaktie op deze brief werd Mon De Leenheir, raadslid van BASTT, waarnemend Technisch Opziener van de Antwerpse Stadsschouwburgen en die twintig jaar in de Bourlaschouwburg gewerkt heeft, uitgenodigd tot een gesprek.
Daaraan namen deel: Burgmeester Cools, Schepen van Openbare Werken Wellens en Robert Denvers, artistiek directeur van het Ballet van Vlaanderen.

Tijdens deze vergadering die plaats vond in de Bourlaschouwburg, werden volgende standpunten naar voor gebracht:
Praktisch werd overeengekomen dat het Ballet van Vlaanderen, de architeckt en Mon De Leenheir de koppen bij elkaar zouden steken. Dit is ondertussen reeds gebeurd.
De "redding" van de Bourla is niet onwaarschijnlijk.

Wij houden jullie verder op de hoogte.

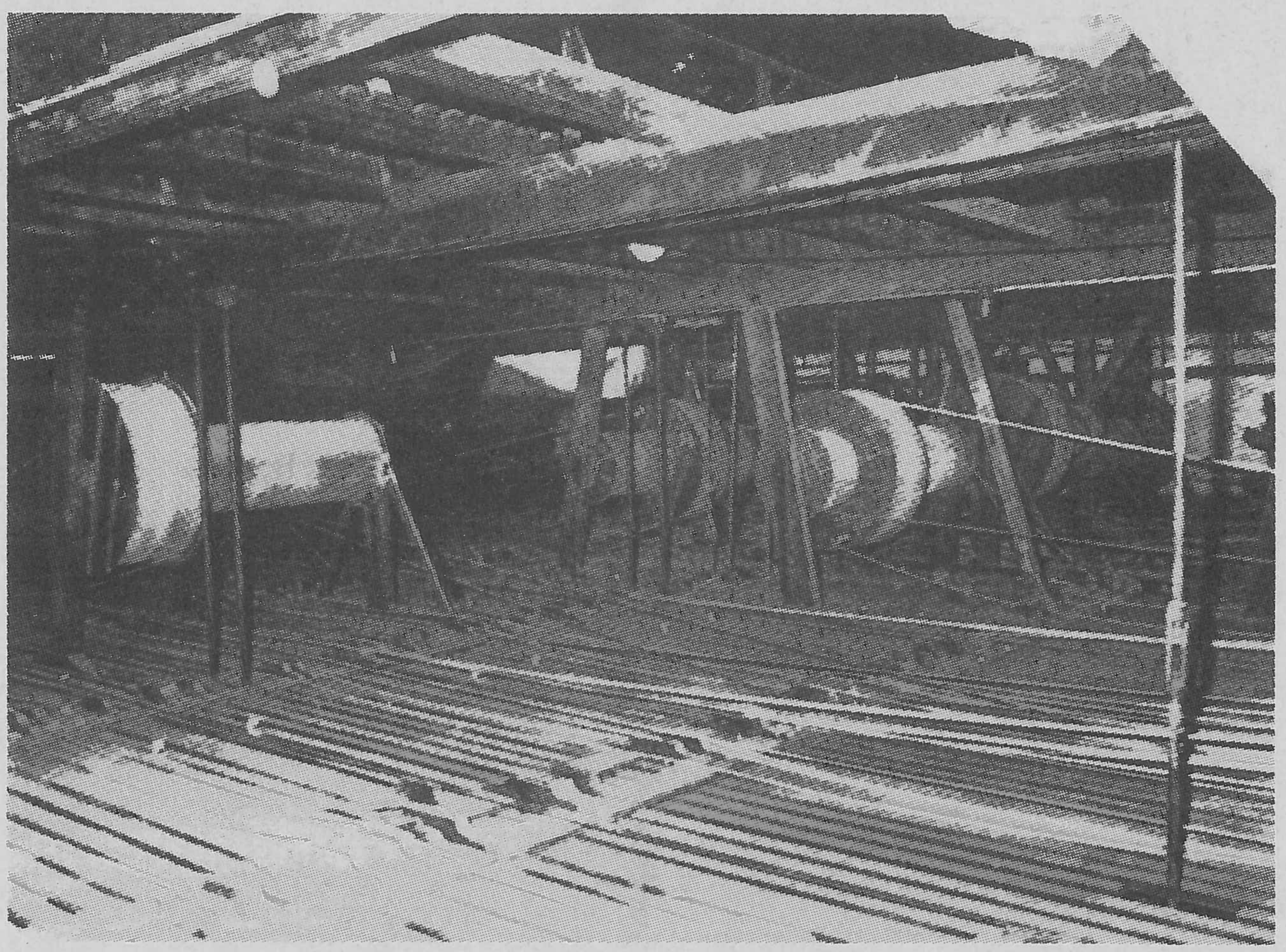

Oud en hout: afbreken en moderniseren of behouden en restaureren? (Foto Edward SCHELLENS)

Antwerps schepenkollege naar kultuurminister D.S. 6okt'88.

Bourla-miljoenen gevraagd voor de Sint-Pauluskerk

ANTWERPEN — Het Antwerps schepenkollege is op het idee gekomen gemeenschapsminister van Kultuur Patrick Dewael te vragen, 50 miljoen frank gemeenschapskredieten die voorzien waren voor de Bourla-schouwburg „door te schuiven" naar het restauratiedossier voor de Sint-Pauluskerk. Volgens schepen Wellens van Openbare Werken kan dat geen problemen opleveren.

De 50 miljoen die voor „de Bourla" voorzien waren voor het investeringsjaar 1988 werden door het stadsbestuur niet gebruikt, en zouden dit jaar ook niet meer aangesproken kunnen worden, omdat er nog geen uitsluitsel bestaat over de restauratie van „de oude KNS". De miljoenen zijn echter broodnodig voor Antwerpens tweede kerk, terwijl het Bourla-dossier volgend jaar opnieuw aan bod kan komen. Zo meent het schepenkollege.

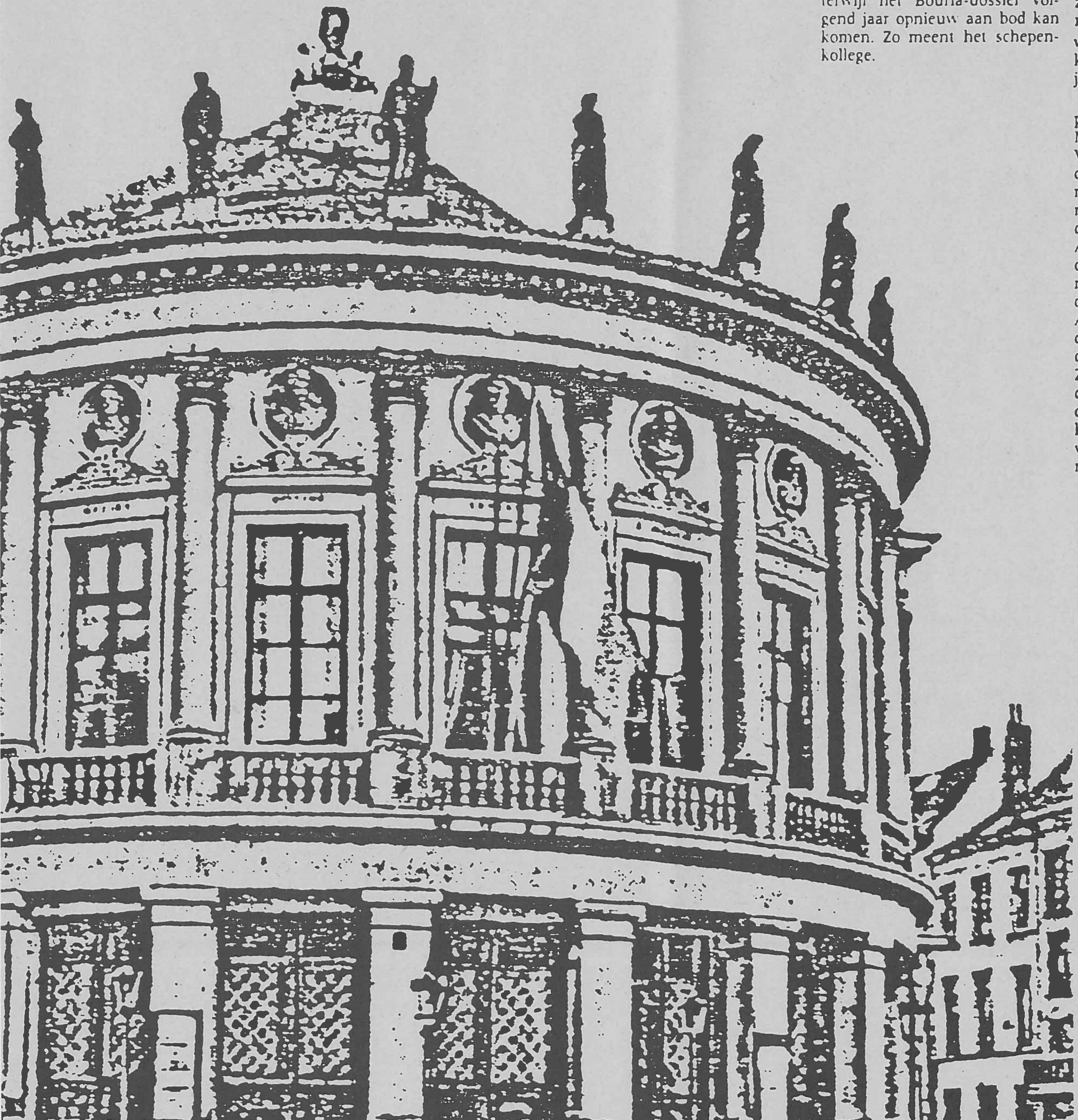

Terwijl het kerkinterieur en de beroemde kalvarieberg nog steeds een in-treurige aanblik bieden, werden zopas de bedakingswerken van de Sint-Pauluskerk door aannemer Baeck-Jansen uit Balen-Neet opgeleverd. Op Paaszondag was herdacht dat Sint-Paulus net 20 jaar (!) na de brandramp van 3 april 1968 weer onder dak was, dinsdag werd zulks officieus bevestigd. Het nieuwe kerkdak vergde twee jaar werken van de aannemer en kostte net iets meer dan 50 miljoen frank.

Het schepenkollege besliste zopas, dat nu de hoofdgevel aan de Nosestraat (in de hoek van de Veemarkt) gerestaureerd zal worden. Van de zijgevel op de hoek met de Zwartzustersstraat kon reeds werk gemaakt worden — dank zij het mecenaat van een Antwerpse bank. Het herstel van de Nosestraat-gevel wordt geraamd op 52 miljoen, en zal op 18 oktober ter goedkeuring aan de Antwerpse gemeenteraad worden voorgelegd. De werken zouden volgend jaar kunnen starten. Ze zouden dan gefinancierd worden met de „Bourla-miljoenen" die minister Dewael ter beschikking houdt. Voor de restauratie van het kerkinterieur is er nog niets konkreets.

Toneeltoren

Het Bourla-restauratiedossier zorgde onlangs nog voor een meningsverschil tussen schepen Marc Wellens en het Kon. Ballet van Vlaanderen enerzijds, en burgemeester Bob Cools anderzijds. Volgens Wellens en het balletgezelschap, dat zijn tenten in de Bourla heeft opgetrokken, zou een deel van de geklasseerde, monumentale konstruktie in de toneeltoren moeten worden afgebroken. Het gaat om de enorme houten scène en de voor het publiek onzichtbare maar kolossale onderbouw, een waar bos van houten palen over drie niveaus. Die zou plaats moeten maken voor een betonnen vloer en een nieuwe orkestbak in een ruimte, funktioneler bij hedendaags schouwtoneel.

Maar Bob Cools vindt dat de houten toneelkonstruktie gerespekteerd moet worden, hoe moeilijk dat ook zal zijn. Wellens suggereerde destijds, de nu teveel plaats rovende konstruktie te rekupereren voor het nageslacht, onder de vorm van een maquette in de Bourla, maar Cools wil van die aanpak niet weten.

Aan het restauratiedossier voor de Bourla wordt nu gewerkt door architekten. De kostprijs voor de werken binnenin wordt reeds jaren geraamd op minstens 100 miljoen frank. (DM)

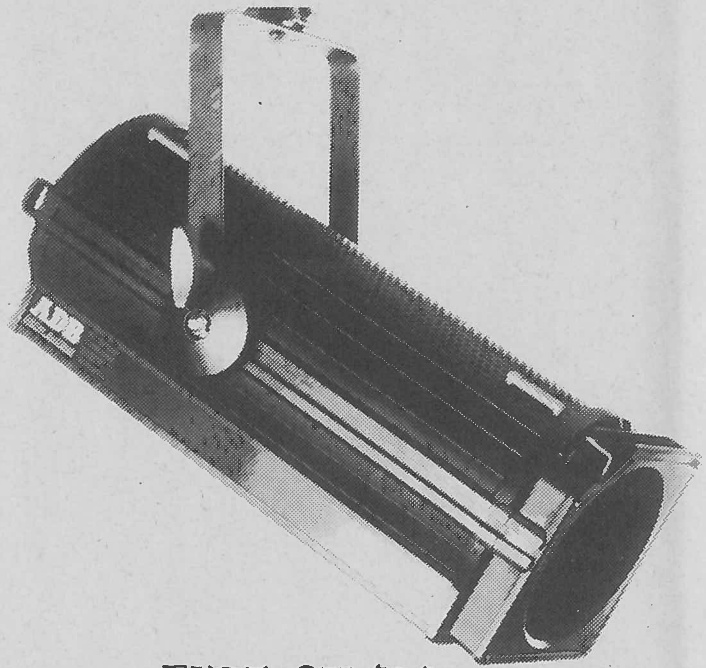

TYPE: CN 101

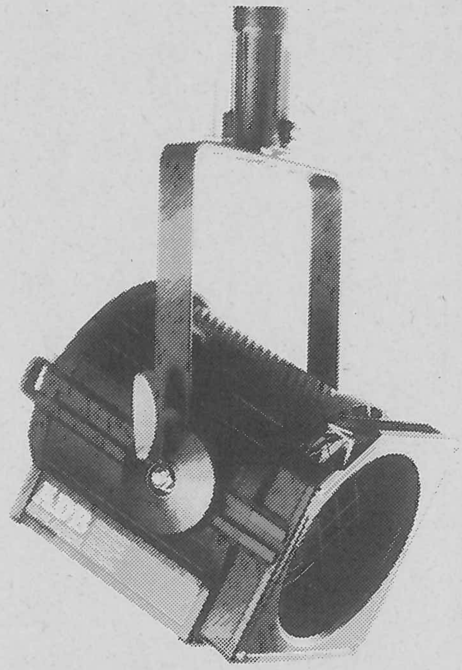

TYPE: F 101

ADB is trots hierbij de eerste voorstelling van een volledig nieuwe reeks schijnwerpers te introduceren.
De volledig nieuw ontworpen schijnwerpers munten uit door hun zeer hoge lichtopbrengst en een gebruiksvriendelijk design. Ze zijn conform aan de nieuwe CEE richtlijnen voor schijnwerpers en uiterst veilig in gebruik.
Het gamma 1000 W omvat 3 verschillende platbolle lenzen, een fresnellens, een "long-distance" en 3 profielschijnwerpers - narrow - medium - wide met zoomlens.
Het gamma 2000 W volgt binnen een paar maand en omvat twee verschillende platbolle lenzen, een fresnellens en 3 profielschijnwerpers - narrow - medium - wide - met zoomlens.
Nadere dokumentatie en technische specificaties op aanvraag.

LEUVENSESTEENWEG, 585
B-1930 ZAVENTEM (BELGIUM)
TEL.: 02/722.17.11

lighting systems ADB

VARIA THEATER

Alain PREVOT

"AS" nummer 38, oktober-november 1988

1904 : In het begin van deze eeuw wordt een nieuwe zaal geopend.
De aktiviteiten gaan via de « chanson » later ook naar andere vormen van het kulturele leven.
Minder prettige momenten kent het theater Varia als, na meerdere jaren (1956 om precies te zijn), het geluid van de jazz muzikanten en de Balorkesten word vervangen door het ronken van automotoren, het theater gedegradeerd tot parking.

In 1981, beslissen Marcel Delval, Michel Dezoteux en Philippe Sireuil erin te trekken en er leven in te brengen.
Voorheen café-concert, wordt het nu een plaats voor hedendaags theater.

Albert Zaccaï, een jonge architekt en Alain Prévot, scenograaf, worden gevraagd deze gedaanteverandering voor te bereiden, hetgeen met enthousiasme wordt aangepakt.
Een nieuw levensperspektief opent zich voor dit gebouw, dat vroeger een van de hot Spots was van het vertier in Brussel.
Als in 1984 Philippe Moureaux, toenmalig Minister President van het executif van de Franstalige gemeenschap, beslist subsidies toe te kennen voor de restauratie, wordt op meticuleuse wijze de voorbereiding voltooid, waarbij Traces, Architekten Atelier, nadien opgericht door Albert Zaccaï, wordt aangewezen als uitvoerend architekt, en Alain Prévot zal tekenen voor de scenografie.
Het bleek geen eenvoudige opgave het Varia Theater met economische zorg haar toekomstige vorm te geven.
Inderdaad bleken muren zonder funderingen, vermoeide dakspanten, metselwerk op zoek naar evenwicht en vele andere doornen, obstakels bij deze wedergeboorte. Als het gebouw nu al haar geheimen heeft prijsgegeven mogen we hopen dat zeer binnenkort deze adembenemende plaats waarin Marcel Delval, Michel Dezoteux en Philippe Sireuil zich zo hardtrekking hebben vastgebeten, weer zal herleven.

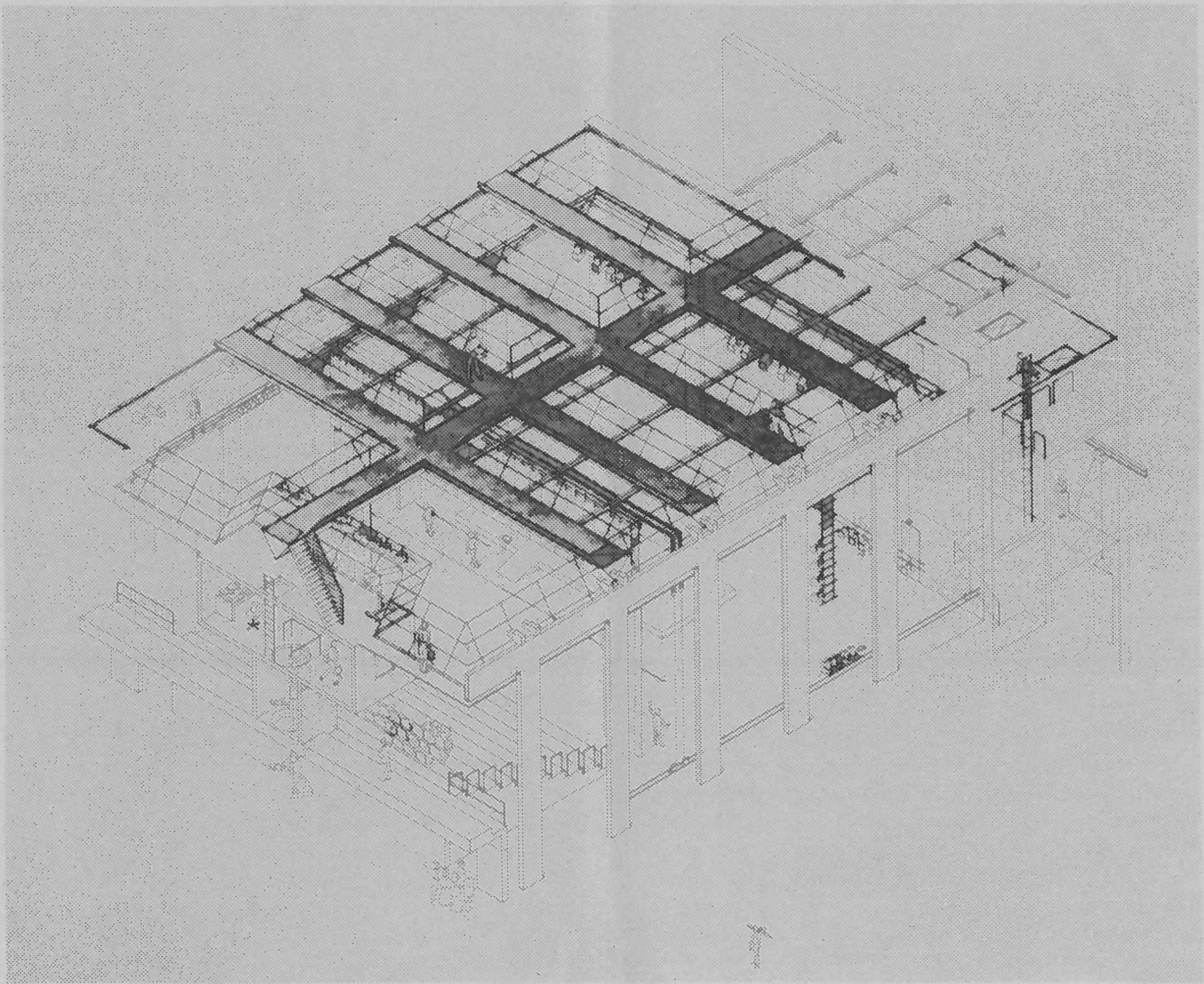

DE SCENOGRAFIE EN HAAR TECHNISCHE GRONDSLAGEN

Het theater als openbaar gebouw heeft altijd een dubbelzinnige taak gehad. Zij is zowel reflektie van het sociale leven, of ze nu een sterk hierarchische opbouw heeft of demokratischer is, als wel een plek voor creatie van kunst.
Het gebouw als geheel institutionaliseert een van nature korstondige kunst met als risico haar tot verstikkens toe te beperken.
Het ontwerp van de scenische ruimte is door deze tegengestelde tendensen, waaraan zij moet voldoen, wel zeer ingewikkeld.

Het Varia theater definieert zich voor alles als een plaats voor creatie en ontvangst.
Het is een theater en theater is een van de weinige kunsten die slechts een moment duren alvorens naar het rijk der herinneringen te verdwijnen.
Een zeer kwetsbare kunst, steeds verplicht zich te verklaren en stelling te nemen tegenover de andere, in het bijzonderheid volledig gebruikt, namelijk : de aanwezigheid van de in een kunstmatige ruimte levende akteur.

Een kunst in perpetuum mobile.
Ze werkt slechts voor het nu en heden. Haar toekomstige visie bevindt zich in de wijze waarop het heden wordt ge- en beleeft.
Meer dan in welke architektuele vorm dan ook, is de theatrale ruimte onderwerp van een totaal ontwerp, totstandgekomen op veelvoudige niveaux.
Zij vereist een beheersing van de meest gespecialiseerde disciplines, terwijl men regelmatig heeft teruggegrepen naar zware onhandelbare, technische oplossingen, klassiek of nieuw voor de scenische ruimte, hetgeen een kloof deed ontstaan tussen het « binnen » en « eromheen », scenografie en architektuur, hetgeen een werkelijke theatrale relatie in de weg staat.
Het belang der podiumtechnieken is ook een samenlevingsprobleem, de technologische maalstroom.
Omdat bij de verdeling van de budgets meestal voorrang wordt verleend aan de investeringen in plaats van aan het artistiek functionneren, wordt er vaak een maximum aan uitrustingen voorzien.
We hebben dit spelletje niet mee willen spelen.
Ik ben niet gek op technologie, ik gebruik hem, dat is alles.
Alleen telt de emotie en concrete efficientie !
Elk dogmatisme is dus gemeden.
Creatie is een oneindige dwaling, welke vier muren zouden haar tegen kunnen houden ?
Welke regel zou haar beeld en streven vast kunnen leggen !
Welke ruimte men ook zal voorstellen aan een createur (bij voorkeur meerdere) en wat ook haar mogelijkheden mogen zijn, er zal altijd sprake zijn van een dwang...
Wij hebben geprobeerd dit probleem te beperken.
Als er sprake was van een keuze tussen

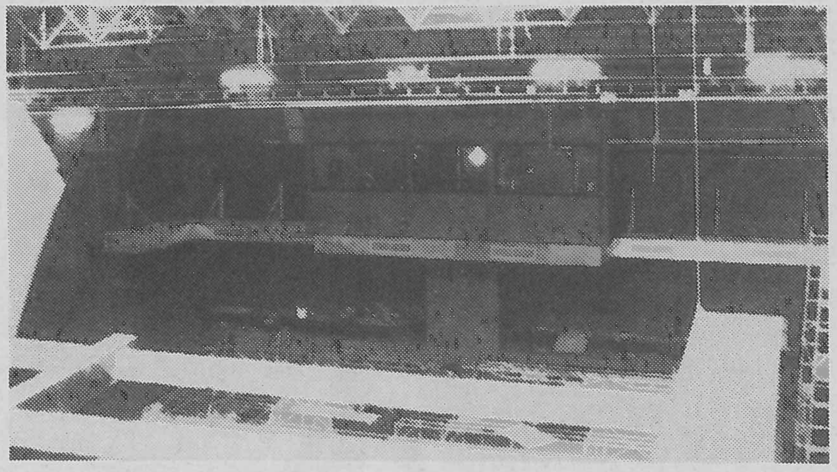

verschillende produkten, hebben we altijd de voorkeur gegeven aan kwaliteit en verscheidenheid dan aan hoeveelheid.
Mensen en ideeen kregen dus de prioriteit boven onhandelbare technologie. Zware of niet soepele oplossingen zijn zonder medelijden aan de kant gezet. We hebben dus een plaats willen scheppen waar artistieke creatie simpelweg... mogelijk is.

SPEELRUIMTE : variabel, doch de frontale positie is bevoordeeld (dominante as van de machinerien, aanwezigheid van de achterscene)

TRIBUNES : volledig demonteerbaar, normale capaciteit van 300 tot 400 personen in omstandigheden van prima comfort en zicht.

TECHNISCHE GRILL : gevormd door een periferische brug op 8 m hoogte en een geheel van drie-dimensionele bruggen op 10 meter hoogte, de mogelijkheid gevend voor belichting of machinerie elk punt te bereiken, volgens de werkwijze van de varieteit. Verder zijn als nieuwigheid de naar buiten hellende ballustrades te vinden, alhoewel Dhr. Vauban dit al gebruikt heeft (maar voor artillerie doeleinden...).

MACHINERIE : poelie installatie met handbediende en elektrische lieren versnellen de veelvoorkomende manoeuvres.
Voor het (ver)plaatsen van zware of grote elementen wordt een efficiente techniek uit de « Rock technologie » gebruikt : kettinglieren.

PODIUMTEXTIEL : het essentiele op het gebied van zwart fluweel : achterdoek, poten, friesen, scenekader, gordijnen.

BELICHTING : de elektrische stroomverdeling is ook mobiel.
Op het ogenblik zijn 10 Dimmerracks van 6x5 kilowatt voorzien, hetgeen later tot 120 kringen uitgebreid zal moeten worden.

ELECTRO AKOESTIEK : een goede keuze in het enorme aanbod van materiaal op de markt bleek moeilijk, en werkelijk goed presterend materiaal zeldzaam. Dezelfde vuistregel werd ook hier gehanteerd ; weinig materiaal maar van uitzonderlijke kwaliteit, twee komplete P.A. systemen om op verschillende dieptes te kunnen werken. Een 24/8/2 mixingconsole met parametrische equalisers. Wat ruisonderdrukkers en randmateriaal. Twee taperecorders en een interphone.

OMSCHRIJVING EN KOSTEN DER WERKEN
door Chantal Dassonville van het Ministerie van de Franstalige gemeenschap.

1. Grote werken, voltooiing, sanitair.
Deze werken omvatten :
- in de voorstellingszaal : versterking van de spanten, akoestische en thermische isolatie en de bouw van de technische cabine.
- voor de toeschouwers, inrichting van een ontvangstruimte en een bar/ontmoetingsplaats.
- inrichting van een repititiezaal, trainingszaal, kleedkamers, werkplaats en opbergruimtes.
- inrichting van een Decor toegang, met eveneens een nooduitgang, aan de achterzijde van het gebouw.
- restauratie van de voorgevel op straatniveau.
- de sanitaire- en afvoerinstallaties.
- afwerking van alle ruimtes (vloeren, muren, plafonds) alswel het houtwerk binnen.

Kosten : 45 291.993 Bf B.T.W. niet inbegrepen.

Het herstel van het pand, gelegen tegenover het theater, bestemd voor de administratie, zal in een later stadium worden voorzien.

2. Verwarming en ventilatie
Kosten : 6 699.784 Bf B.T.W. niet inbegrepen.

3. Electriciteitswerken voor de verschillende ruimtes, (behalve de speelzaal) telefoon en veiligheidsmateriaal inbegrepen.

Kosten : 4 975.621 Bf B.T.W. niet inbegrepen.

4. Scenografische uitrusting :
Algemene- en veiligheids verlichtingen van de zaal en uitrusting voor de scenebelichting :

Kosten : 7 955.598 Bf B.T.W. niet inbegrepen.

Technische grill, machinerie, tribunes, stoelen en podiumtextiel.

Kosten : 13 060.424 Bf B.T.W. niet inbegrepen.

5. Elektro-Akoestische (geluids) installatie.

Kosten : 1 629.771 Bf B.T.W. niet inbegrepen.

TOTALE KOSTEN : 79 613.391 bF B.T.W. niet inbegrepen.

TECHNISCHE FICHE

A) Machinerie

1 Lier voor laaddoeleinden. 500 Kg GESI.
1 Lier voor laaddoeleinden. 250 Kg GESI. Decoringang grill.
4 Kettinglieren, 250 Kg voor podiumgebruik.
2 Rails voor cyclorama, parallel, op 7,9 m hoogte onder de periferische brug, waaraan 4 mobiele vertikale belichtingstorens.
10 Handbediende trekken, met 6 hennep koorden, voor lichte lasten, per halve of hele breedte van de zaal.
3 Trekken met handbediende lier, 6 staalkabels, 300 Kg. (voor belichting, decors enz) per 1/2 of hele zaalbreedte.
6 Trekken met handbediende lier, 3 staalkabels, 300 Kg. (voor belichting decors, enz) per 1/2 zaalbreedte.
1 Rail voor het podiumgordijn mobiel

Wij hopen bij een toekomstige subsidie toe te voegen :

8 Kettinglieren, 250 Kg
16 Trekken
1 Rijdende brug die o.a. een podiumkader met een demonteerbare podiumlijst draagt.
Truss elementen, driehoekig, als in Rock gebruikt (H. 30m 50cm).
1 Extra mobiele rail
1 Materiaallift ter vervanging van de laad en loslieren die nu voorzien zijn
2 Basis rails voor tulen en cyclorama's

B) Struktuur

1 Periferische Brug op 7,9 m hoogte
1 Hoofdstruktuur op 10 m hoogte ; de verdeelde last kan lineair 150 Kg per meter bedragen.
De punktuele overbelasting mag 250 Kg zijn.

C) Podiumtextiel

1 Podiumgordijn, donkerrood fluweel, 8,50 m x 14 m.
3 Friesen, volledige zaalbreedte, diepzwart, 2 m. hoog.
6 Friesen, halve zaalbreedte diepzwart, 2 m. hoog
12 Poten, 1,5 m breed, hoogte v.d periferische brug
12 Poten, grill hoogte, 2 m. breed
1 Achtergordijn zaalbreedte hoogte periferische brug diepzwart

Worden nog toegevoegd : « lucht » achterhang en tulen.

Spoorwegstraat, 30 8200 Brugge
tel. 050-38 46 95

Maillots voor: turnen, ballet, toneel, ritmiek, schaatsen, show, enz...

Alles gemaakt in eigen atelier
Naar Uw of ons ontwerp

Vulstukken voor bulten, buikjes, enz...

maillots pavlova
P.V.B.A.

Bezoek vrijblijvend onze verkoopsruimte
Open: maandag t/m zaterdag van 9u tot 18u

D) Tribunes

- Volledig demonteerbare struktuur, systeem Layher.
- Vloerplaten van 1,50 m x 0,75 m, met zwart tapijt.
- 311 (tot 400 uitbreidbaar) zetels, blauwe basis, bekleding zwart fluweel.

E) Electriciteit Podium

- Verdeling in 380/220 V, 300 kVA.

22 Voedingskabels voor de Dimmeracks, 63 A, te plaatsen verspreid in de ruimte.

- Verdeelkasten en zekeringen in de technische cabine.
- Onafhankelijk gefilterde voeding voor de geluidsintallatie.

10 Dimmerracks, 6x6 KW, RVE, in flycase, mobiel, demultiplexing per flycase, 1 Kring flycase voorzien voor T.L. dimmen, 1 statische relais, eerste kringnummer toe te kennen via « wiel teller » per flycase.

1 Lichtorgel, Gemini, Strand, met de volgende eigenschappen en mogelijkheden : 180 Kringen 384 Dimmers, 8 Submasters, aparte Back up floppy disc, elektronische patch, effekten, 2 playback.

- Verdeling per multikabel en splitboxen (18), en verlengcabels van 10,15,25, en 40 m, SOCAPEX pluggen 419 H (totaal min of meer 1000 m).
- Aparte verlengkabels 5 Kw, lengtes 2,5,10,15,20 m. (totaal min of meer 1500 m).

F) Scenebelichting

12 P.C.	500 W.	Strand Prelude
30 P.C.	1000 W.	Strand Cantate
6 P.C.	1000 W.	Juliat verdragend
6 P.C.	2000 W.	Strand Cadenza
6 Fresnel	500 W.	Strand Prelude
12 Fresnel	1000 W.	Strand Cantata
12 Fresnel	2000 W.	Strand Cadenza
4 Fresnel	5000 W.	Strand Pollux
4 Profile	500/650 W.	Strand Prelude 16°/30°
12 Profile	1000 W.	Strand Cantata 11°/26°
4 Profile	1000 W.	Strand Cantata 15°/32°
6 Profile	2000 W.	Strand Cadenza 12°/22°
6 Profile	2000 W.	Strand Cadenza 19°/32°
6 Profile	1000 W.	Strand Nocturne symmetrisch
24 Horizon	100 W.	Strand IRIS, asymmetrisch
8 24 V.	250 W.	Juliat laagspanningslampen
4 24 V.	500 W.	Juliat laagspanningslampen
4 24 V.	1000 W.	Juliat laagspanningslampen
24 PAR 64	1000 W.	Thomas 6 longnose, 6 short
12 PAR 56		Thomas
8 PAR 36		

+ Randapparatuur, lampstatieven, transformateurs, variatie PAR 64, 56, 36 lamps.

Bijgevoegd zou allereest moeten worden :

10 6x5 KW	Dimmeracks
16 "SVOBODA"	ADB, ramp 9x250 W., 24 V serie
4 Minibrutes	
4 Profile 1200 W. HMI	
2 2500 W. HMI	+ verduistering + Afstandsbediening
2 Profile 1000 W.	JULIAT 58° wide Angle
6 Profile 1000 W	Strand 25°.44°
6 Profile 2000 W	Blonde, open face
12 Profile 800 W.	Mandarin, open face
4 SUN Par HMI	
6 MOLE TWIN	
12 Lecos	
36 PAR 64 1000 W.	THOMAS
MR 16	MOLE and RICHARDSON voor korteafstand belichting en expositiezaal

G) Interphone

Systeem TELEX, Full duplex, Kabels met XLR 3.
3 Units zender ontvanger HF
1 Master module, 4 kanalen
5 Kleedkamer units
5 Units verdeeld in en om de zaal, dubbelkanaals
2 Mobiele podium units, dubbelkanaals
6 Boxen (met riembevestiging) met micro-koptelefoon.

H) Electroakoestiek (geluid)

1 Mixtafel 24/8/2 soundcraft
P.A. SYSTEM RENKUS AND HEINZ P 1500
beschikbaar vermogen 7500 W.
5 verstekers, 3 prossors, 4 Fullrange GR1 luidsprekersysteem 2 SUB BASS LR1.
2 Tapedecks C270 REVOX STUDER
2 Ruisonderdrukkers stereo DBX 150
2 Mono Compressors limiters DBX 163
1 Compressor Noise Gate Stereo DBX 166
2 Grafic Equaliser KLARCK TECHNIK 1/3 oktaaf
1 Versterker RAUCH DVT 25 monitoring
1 JBL control 1 monitor luidspreker
Koptelefoon AK6280

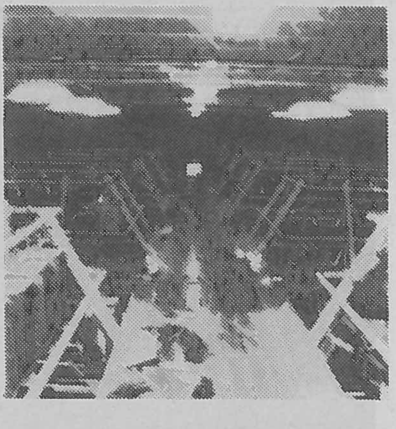

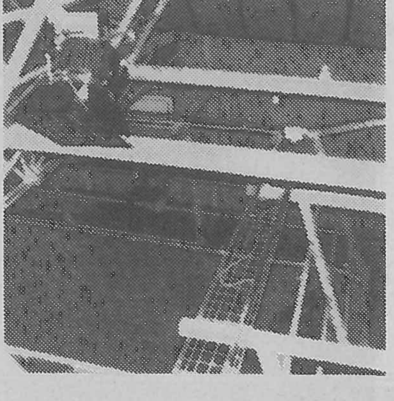

THEATERWERKSTÄTTEN HAMMANN GMBH
NU OOK IN BELGIË

ALGEMENE VERTEGENWOORDIGING BELGIE

Dré DARDEN
Campinaweg 10
2128 ST. JOB IN 'T GOOR
Tel: 03 - 663.29.38

Vanaf 1 juni 1988 zal de in theatertechniek gespecialiseerde firma "Theaterwerkstätten Hammann GMBH" uit Düsseldorf, ook in België vertegenwoordigd zijn.
De firma vierde vorig jaar haar Eeuwfeest-jubileum.
Door Wilhelm Hammann in 1887 opgericht als schilderatelier voor toneeldecors, werden reeds in 1889 een schrijnwerkerij en een smederij in bedrijf genomen, zodat de vraag van talrijke klanten naar vooruitstrevende toneeltechniek, kon beantwoord worden.
Sindsdien is Hammann nooit achterop geraakt. Integendeel zelfs. Hammann bevond zich, wat theatertechniek betreft, dikwijls in de voorhoede.
Door talrijke publikaties en oktrooien werd de evolutie gestimuleerd.
Dank zij de dagelijkse inzet voor kwaliteit en betrouwbaarheid, stelt Hammann zich vandaag voor als een modern goed geleid bedrijf met een groot prestatievermogen.
Aangezien de belgische markt, wat de afstand betreft, praktisch voor de deur ligt, lijkt de beslissing om ons in België sterker te willen profileren, logisch.

ONS LEVERINGSPROGRAMMA :

PORTAALBRUGGEN
PORTAALTORENS
WERKROOSTERS
WERKBRUGGEN
BRANDWERENDE DOEKEN
RAIL SYSTEMEN
VOORDOEKEN
ALLE SOORTEN TREKKEN
VLIEGSYSTEMEN
GELUIDSREFLEKTOREN
TONEELDOEKEN
TONEELVLOEREN
TONEELWAGENS
OPLEGBARE DRAAISCHIJVEN
VERPLAATSBARE PERSONENLIFTEN
TONEEL PODIA
ORKESTPODIA
VERSTELBARE ZAALVLOEREN
VERZINKBARE TELESCOOPTRIBUNES
PRAKTIKABELS
BELICHTINGSINSTALLATIES
ELECTRO-AKOESTISCHE INSTALLATIES
VEILIGHEIDSTECHNISCHE INSTALLATIES
PLANNING,FABRIKATIE,HERSTELLING EN ONDERHOUD VAN ALLE TONEEL-TECHNISCHE INSTALLATIES

THEATERWERKSTÄTTEN
HAMMANN

JAN VERSWEYVELD

"ETCETERA" nummer 23, jaargang 6, sept. 1988

Eerst een vrije produktie, *Geruchten*, in Antwerpen, dan het gezelschap AKT, daarna de versmelting met Theater Vertikaal in Gent, tot slot De Tijd: in al deze theateravonturen stond Jan Versweyveld als vormgever (decor, kostuums, belichting, programmaboek) trouw aan de zijde van regisseur Ivo Van Hove. In al zijn ontwerpen toont Versweyveld zich als iemand met een originele versie, vol van een unieke esthetische verfijning. In september, wanneer dit nummer verschijnt, krijgt hij, meer dan terecht, een tentoonstelling in De Singel. Aanleiding voor *Etcetera* om naar achtergronden te peilen.

Boven: Bacchanten — Bode — Foto Luc Peeters

Onder: Papieren wand op deze foto, inspiratie voor decor van Bacchanten

„Ik denk dat ik decorateur geworden ben omdat ik altijd al bezeten ben geweest door licht. Tijdens de jaren van mijn opleiding in Sint-Lucas te Brussel heb ik dat ontdekt. Later, toen ik op de academie zat, leerde ik Ivo Van Hove kennen. Hij studeerde aan het R.I.T.C.S., en samen met een groepje academiestudenten wilden we een toneelproject opzetten waarin we verschillende artistieke disciplines zouden combineren. Een droom, typisch voor onze leeftijd en ons milieu. Dat werd dan *Geruchten*. Mijn taak was de oude wasserij waarin we speelden, te verlichten. Ik kreeg het gevoel echt bezig te zijn met beeldende kunst. *Geruchten* is dan ook voor Ivo, Guy Cassiers en mij een heel belangrijke gebeurtenis gebleken. Gelukkig was er nogal wat respons, en toen dat artikel in *The Drama Review*... We vonden dus dat we moesten doorgaan.

Naarmate ik stilaan meer met toneel bezig was, verminderde ook mijn interesse in de academie. Liever dan alleen te zitten achter een leeg doek op een schildersezel, werkte ik in een groep mensen, ik voelde me daar meer op mijn plaats. Ik heb mijn studies dan wel afgemaakt, maar ondertussen had ik dat gevonden waar ik mee bezig wilde zijn: licht maken voor toneelvoorstellingen.

Ik was tot dan helemaal geen liefhebber geweest van theater. Ik werd wel behoorlijk gegrepen toen ik als 18-jarige bijna toevallig in een voorstelling van het Ka-Theater belandde: *Rose*. De merkwaardige spanning die ik toen voelde, heeft mij nooit meer echt losgelaten, kwam later ook terug toen we werkten aan die projecten. Ik had de magie van het theater ontdekt. De sensatie van een spektakel voor een aanwezig publiek. Ik ben van toneel gaan houden door aan toneel te doen.

Een jaar na *Geruchten* maakten we *Ziektekiemen* in een gigantische havenloods. Het was de eerste keer dat ik voelde met licht een ruimte te kunnen veranderen, vullen of leeg maken, kortom te kunnen manipuleren. Nieuw was het ontwerpen van kostuums, het rechtstreeks samenwerken met acteurs en dus hun vertrouwen te moeten winnen. En zo ben ik een theaterman geworden. Ivo en ik werden een vast team. Op mijn groeiend enthousiasme werd even een domper gezet met *Als in de oorlog*, een voorstelling die ik het liefst vergeet.

Beeldende kunsten

Er is geen vastomlijnde manier van werken. In het algemeen is het Ivo die het stuk kiest. Samen met de dramaturg lezen wij dat dan heel grondig. Informatie wordt uitgewisseld. De eerste opties ontstaan uit gesprekken, die soms zeer vaag zijn, soms ook over kleine, concrete details gaan. We hebben het dan over een bepaalde atmosfeer, het al dan niet gebruiken van decorwisselingen en zo. Het zijn vrij abstracte lijnen die worden uitgezet en stilaan tracht ik een terrein af te bakenen. Meestal is het dan zo dat ik zes à zeven maanden voor een première de eerste tastbare ideeën formuleer. Ik zou kunnen zeggen dat die concrete ontwerpen resultanten zijn van tientallen kleine ideeën die we tegenkomen op dat terrein.

Als we tevreden zijn met een idee, dan zoek ik naar de beste manier om een ontwerp zo duidelijk mogelijk voor te stellen. Soms is dat een schets, een maquette of een foto, of een schilderij. Het gebeurt dat ik dagen of weken zoek naar de juiste manier om een idee om te zetten in een tastbaar beeld en een foto kan dan plots een juiste invalshoek geven.

Bij *Bacchanten* bij voorbeeld was een foto van een poserende mannequin voor een wand met losse vellen papier beplakt, de directe aanleiding om de al bestaande ideeën — de combinatie van zink en bruin papier — in een definitieve vorm te gieten. Voor *Macbeth* had ik een hele reeks personages getekend, elk op een heel groot papier om daardoor iets te laten voelen van de grote, lege ruimte die de acteurs zou omgeven.

Ik grijp in mijn ontwerpen bijna altijd terug naar de beeldende kunsten. Dat geeft me een hovast. In *Bacchanten* was het Beuys die een enorme inspiratiebron geweest is, zeker in verband met de keuze van materialen.

Meestal is het verband tussen een scènebeeld en een kunstwerk niet zo duidelijk voor een publiek. *Wonderen der Mensheid* bij voorbeeld werd gekenmerkt door uiterlijk mooie mensen, toch was Bacon met zijn misvormde personages, geplaatst in een heel afgebakende ruimtes, hier de stimulans. Mensen verscheurd door allerlei emoties, gevangen op een gestrand vlot, een neergeslagen kristallen kroonluchter. *Russische Openbaring* was geënt op het sociaal-realisme en fascistisch beeldhouwwerk. Hier was de sterke lichamelijkheid in het acteren en de regie de sturende factor. Dat is natuurlijk het prettige van zo'n superkleine produktie, de ontspannenheid die er is als je maar werkt met twee of drie mensen, er is voor mij dan ook tijd genoeg om mij meer te laten leiden door repetities, we kunnen dan echt onder een microscoop werken.

Het juiste timbre voor de kopergroen kleur in *Russische Openbaring* heb ik gevonden in het werk van Rothko. Zijn schilderijen stralen licht uit, vind ik. Een grote moeilijkheid in theater is dikwijls het bereiken van een juist kleurtimbre, omdat een kleurvlak voor een groot deel bepaald wordt door het licht wat erop valt. Rothko is ook een steun omdat ik bij hem een kleur min of meer kan controleren, een effect voorspellen. Voor een toechouwer lijkt dat natuurlijk niet evident maar voor mij is zijn invloed echt belangrijk..

Licht

Licht is een heel rijk medium, tientallen factoren moeten samenvloeien

in een harmonieus geheel. Verschillende soorten lampen die ook nog eens allemaal een kleur kunnen krijgen, lichtsterktes, de plaatsing van lampen in de ruimte, de tijdsfactor om licht in en uit te faden, de onderlinge werking van verschillend gekleurd licht.

In tegenstelling tot wat je meestal ziet in Vlaamse toneelvoorstellingen is licht iets waar je heel persoonlijk mee om kan gaan. Elk van die factoren moet overdacht zijn, moet passen in het totaalconcept, dan pas kan een belichting een belangrijke bijdrage leveren.

Ik heb een voorliefde voor tegenlicht omdat het de expressieve kracht van een beeld verhoogt. De klassieke driepuntsbelichting — een gelijke verdeling van tegenlicht en frontlicht en een zijdelingse invulling — vermindert de ruimtelijke kracht van een mise-en-scène. Het licht van *Russische Openbaring* had ik gezien bij Queen. Vijftien schijnwerpers stonden in een halve cirkel achter Bart Slegers, tegenlicht dus. Met de rook uit zijn riotgun werden de lichtbundels zichtbaar. Bart stond dus te midden van een stralenkrans zodat het leek alsof hij zelf licht uitstraalde.

Ik vermijd dus zoveel mogelijk licht vanuit de zaal, tenzij het een speciaal doel heeft, zoals bij *In de eenzaamheid van de katoenvelden.* Daar had ik een laboratoriumachtige duidelijkheid op de gezichten van de acteurs nodig, terwijl het stuk vereist dat het zich afspeelt in de nachtelijke duisternis.

Het is bijna ondoenbaar een evenwicht te vinden tussen wat een publiek een „duidelijk leesbaar beeld" vindt — nl. dat de gelaatsuitdrukking van de acteurs gedurende de hele tijd van de voorstelling zonder moeite te bekijken is — en een scènebeeld dat een dramatische kracht heeft.

Ik probeer altijd bij het bedenken van een lichtontwerp uit te gaan van zo groot mogelijke contrasten, lijnen, omdat later het lichtconcept sowieso afgesteld moet worden op de voorstelling. De belichting zal dan, na alle gelegde nuances, toch nog genoeg frisheid overhouden. Een belichter moet zichzelf pijn kunnen doen, moet bereid zijn ten koste van zijn concept toegevingen te doen ten gunste van de voorstelling. Een belichting kan wel zo sterk aanwezig zijn dat zij als het ware het decor wordt, het scènebeeld helemaal bepaalt, de voorstelling in tijdsblokken indeelt, het ritme van de voorstelling vastlegt.

Het probleem met *Macbeth* bij voorbeeld is het grote aantal scènewisselingen die het Ivo onmogelijk zouden maken een snelle, dynamische voorstelling te maken. Daarbij wilden we een indruk van het Schotse klimaat weergeven, waar het licht over het landschap heel snel wisselt, alsof de natuur de mens beheerst, dirigeert. Links en rechts op de scène stond allerlei apparatuur opgestapeld om rook, wind, bliksem, geluid te maken, in het midden een lege vlakte. Al die apparaten samen vormden een merkwaardig geladen beeld — een soort dreigend industrieel complex. Via een ingewikkeld lichtplan is het dan mogelijk geworden verschillende atmosferen heel snel af te wisselen. Binnen één seconde konden we overschakelen van de woeste heide naar een groot koud vertrek in het kasteel van Macbeth.

Ik vorm met Ivo Van Hove een artistiek team, maar dat wil niet zeggen dat we een makkelijke, rimpelloze samenwerking hebben. Omdat we elkaar beter kennen, stelt Ivo veel meer eisen. Hij weet welke prikkels hij moet geven, om een beter decor te genereren. Hij durft daarbij poker spelen. Tot de dag voor de première zou hij een grote ingreep in het decor eisen. Hij laat zich daarin door niets tegenhouden. Ik heb vaak de indruk dat, als decorateur en regisseur elkaar niet zo goed kennen, de regisseur wat makkelijker tevreden is met een ontwerp. Ik weet niet waarom, maar ik denk dat maar heel weinig regisseurs echt iets te vertellen hebben over vormgeving, alsof ze er altijd van verstoken geweest zijn.

Al komt het basisidee voor een belichting meestal samen met dat van het decor, het lichtplan tekenen moet

Bacchanten — Foto Keoon

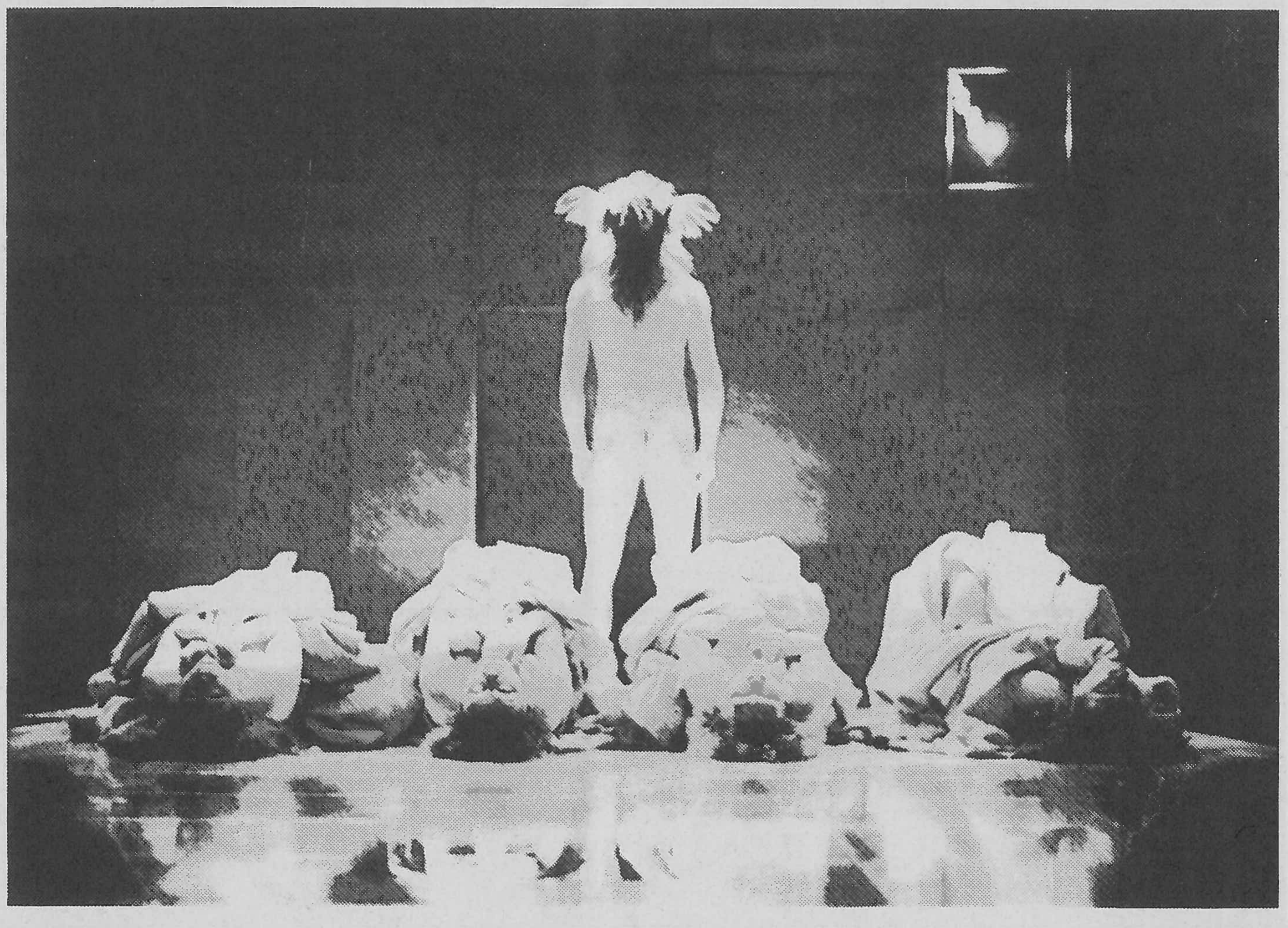

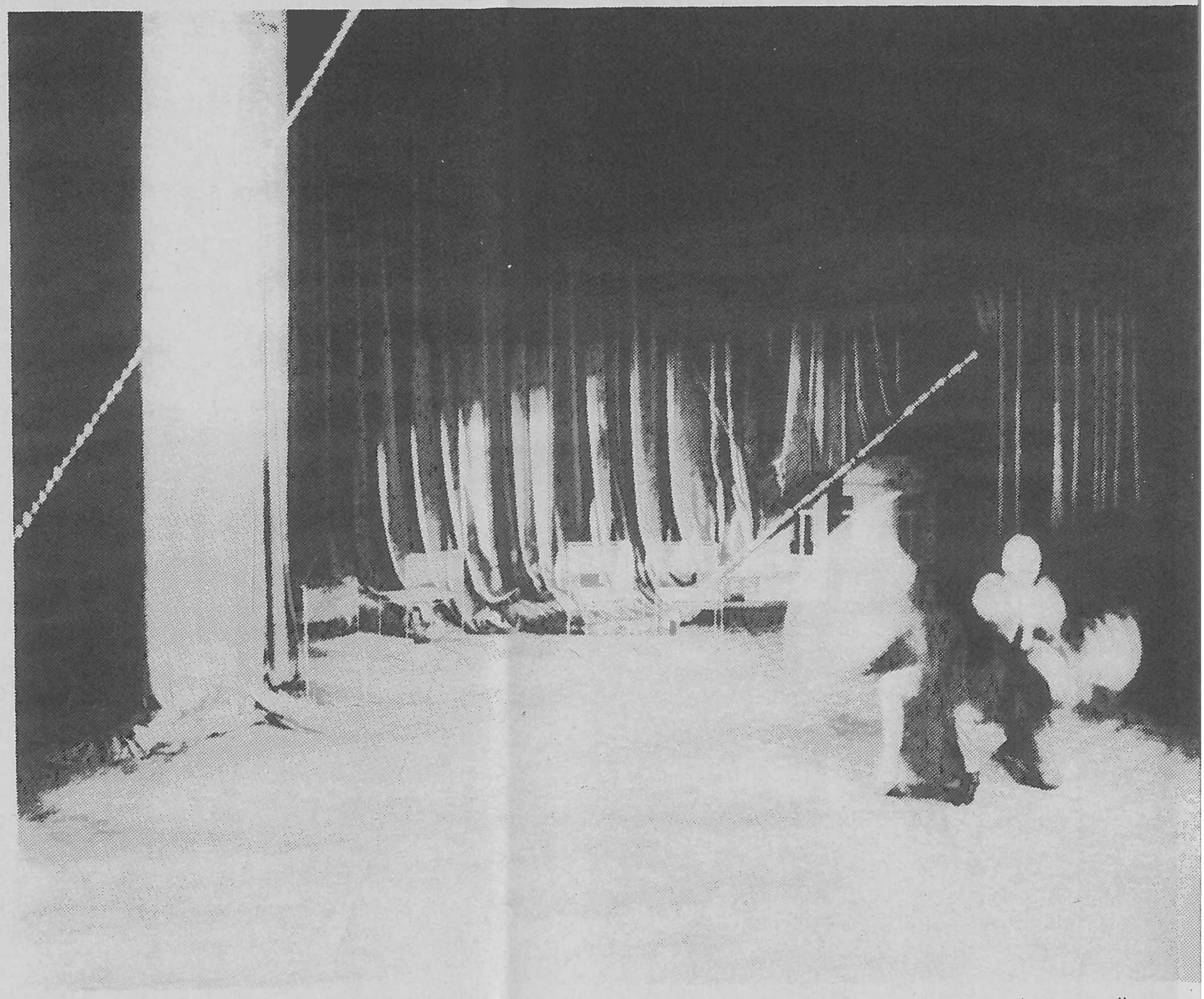

Wonderen der mensheid: Bacon als stimulans

noodgedwongen in een laat stadium plaatsvinden, nadat ik een heel goed zicht heb op de regie in het deocr, alle handelingen van de acteurs en het in mekaar passen van overgangen.

Het lichtplan maken vind ik het moeilijkste moment van een heel produktieproces. Het moet dan lukken. Gaat het met de belichting fout, dan kost dat veel kostbare tijd. Het is de laatste toevoeging aan een voorstelling die het scènebeeld samen met de acteurs tot een geheel moet maken. De verantwoordlijkheid en de druk is dan ook heel groot, zeker in grote zalen als De Singel. Ik lig daar meestal van wakker. Elke lamp moet ik weten hangen, waar ze op gericht staat, welke kleur ze heeft, welk nummer ze draagt. Het meest fantastische moment is dan ook als ik weet dat ik al die honderden lichtjes onder controle heb gekregen, dat ik ze kan kneden tot wat ik wil. Het is een machtig gevoel als alles in een van de laatste repetities in harmonie samenkomt, dat alles op het juiste moment, op de juiste manier daar is.

Ik denk trouwens dat iedereen die aan een voorstelling meewerkt, het een echte stap vooruit vindt als een belichting lukt, zowel de acteurs als de regisseur, wanneer hij merkt dat bij voorbeeld een monoloog net iets meer impact krijgt, door heel zachtjes en onmerkbaar licht bij te sturen naar de acteurs.

Ik weet niet of het mogelijk is om belichting aan te leren. Later op het jaar geef ik les aan de Rietveldacademie, maar ik zie mijn taak veel meer als sensibiliseren, mensen bewust maken van de mogelijkheden, trachten een denkproces over licht op gang te brengen. Want belichten leer je toch

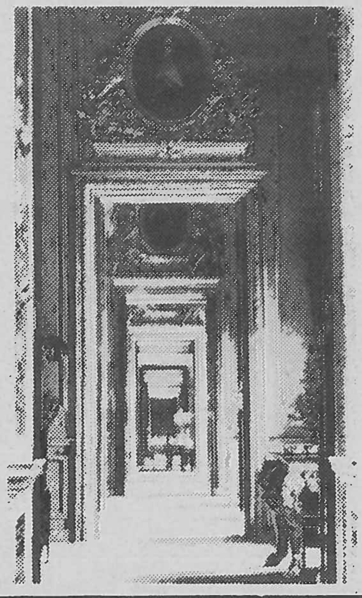

Inspiratiebron voor Don Carlos

maar door het te doen, met vallen en opstaan. Mijn voordeel was dat ik echt door licht geobsedeerd ben. Dáár haal ik uiteindelijk mijn kennis uit.

Dat we een reizende troep zijn, heeft willens nillens een invloed op mijn werk. Wat ik ontwerp, mag geen te grote belasting zijn voor de technische ploeg, die dag aan dag de decors opbouwt en afbreekt. Het grootste deel van de tijd die ik besteed aan ontwerpen, gaat naar praktische beslommeringen. Zoals de verpakking, de constructie, het zorgen dat alles in de vrachtwagen kan. Al die problemen los ik op samen met de hoofdtechnici, die gelukkig altijd met nieuwe, nog betere oplossingen komen. Toch is het zo dat ik door de veeleisendheid van een reisvoorstelling steeds gedwongen ben een gezonde soberheid in acht te nemen, die soms ook leidt naar betere oplossingen. Aan de andere kant mag ik me dan ook weer niet al te veel laten beperken tijdens het ontwerpen.

Don Carlos

Don Carlos wordt gekenmerkt door een ongelooflijke vormelijkheid. Het leven aan het hof was vastgelegd in strikte regels en protocols, normale omgangsvormen waren quasi onmogelijk, zeker tussen de leden van de

Spaanse koninklijke familie. Don Carlos zelf had toestemming nodig van de koning, zijn vader, om met de koningin, zijn stiefmoeder, te mogen spreken.

Dit is voor mij een van de belangrijkste redenen geweest om voor *Don Carlos* een muur te ontwerpen, een muur van tien meter hoog en tien meter breed. Hij beheerst constant het scènebeeld, is altijd aanwezig en maakt de mensen onder hem klein, en nietig, gevangenen van hun cultuur. De muur staat los in de ruimte, is niet afgestopt, zodat het lijkt alsof hij elk moment kan omvallen en iedereen verpletteren.

Dit decor verschilt van andere *Don Carlos*-ensceneringen door het feit dat het op een heel andere manier is uitgewerkt. Geen grote zuilen in zwarte marmer, geen donkere baldakijnen en granieten vloeren. In de vormelijkheid van de Engelse country-clubs en country-houses vonden we een interessant equivalent voor het hofleven ten tijde van Don Carlos. Voor ons interessanter omdat de vormelijkheid hier tot een verfijnde cultuur verheven is, wat ons toelaat in die rijkdom te gaan zoeken naar typische visuele kenmerken die we kunnen transplanteren op het decor van *Don Carlos*.

Geen donkere drukkende ruimtes dus, maar temperamentvolle contrasten, felle kleuren die we zowel terugvinden in de Spaanse arena's als in de Engelse landhuizen. Het decor moet dus een werveling zijn van kleur. Dat bracht me op het idee om vlaggen te gebruiken. Enerzijds laten ze mij toe gebruik te maken van een ongelooflijke kleurenrijkdom. Anderzijds herinneren zij ons eraan dat we ons bevinden aan het toendertijd belangrijkste koningshuis van de wereld, Spanje bezat zowat de halve aardbol. Maar vooral zijn ze een constant aanwezige, visuele getuige van de enorme verantwoordelijkheden van iemand als Filips II en zijn voornaamste zorg: de troonopvolger Don Carlos. De vierkante muur is dus drager van ongeveer twintig grote vlaggen, bijna zoals het Antwerpse stadhuis in de zomer.

Mijn grote bekommernis zoveel mogelijk kleur te gebruiken, is ook bedoeld om de vormgeving zo toegankelijk mogelijk te maken, zo dicht mogelijk bij ons te brengen, zodat de toeschouwer al zeker geen visuele barrières moet doorbreken, de tekst is in alle opzichten hoogdravend genoeg. Vandaar in het decor zelfs een vleugje oppervlakkigheid, een beetje vriendelijk bedoelde naïviteit.

We zullen met *Don Carlos* geen grote, statige, klassieke tekstvoorstelling maken, maar een spannend verhaal, een thriller. Geen grote dramatische vormgeving dus, zoals bij *Macbeth*, maar een aangename omlijsting zoals b.v. in *Brideshead Revisited* waarin alle visuele middelen het verhaal onderstrepen, verrijken. Het gerinkel van theekopjes.

Het accent in de vormgeving van *Don Carlos* ligt op de kostuums; ik ben altijd bang om in een vormgeving alle theatrale middelen evenveel waarde toe te kennen. Uit angst waarschijnlijk om diè opening dicht te decoreren, die moet maken dat alles blijft ademen, dat alles de ruimte krijgt om op verschillende manieren geïnterpreteerd te kunnen worden.

De kostuums dus, omdat een kostuum het meest tijdgebonden is, het meest de tijd bepaalt, terwijl ik net een boog wil spannen van midden zestiende eeuw over einde achttiende eeuw — toen Schiller *Don Carlos* schreef — naar nu. Ik probeer nu, samen met Valentine Kempynck, in 1988 kostuums te ontwerpen die niet alleen van vandaag zijn, die vol geschiedenis zitten, zonder klakkeloos historische details aan te wenden. We trachten een manier te vinden om een historische sfeer op een eigentijdse manier over te brengen. Het zijn vooral ook de kostuums die, buiten de regieideeën van Ivo Van Hove, de drager zijn van onze visie op *Don Carlos*. Het decor en het licht zullen er een ondersteunende functie hebben, ze moet dienen als een geluidsversterker, een servobekrachtiging.

Nu is het wel zo dat er, hoewel ik de rol van dit decor wat minimaliseer, toch altijd een lange zoektocht vooraf gaat aan een scènebeeld dat al met al de bedoeling heeft er vanzelfsprekend uit te zien. De moeilijkheid die ik altijd ondervind, is alle stukjes van de puzzel op een logische manier in elkaar te doen vallen, alle tientallen ideeën voortgekomen uit gesprekken te verwerken tot één groot en duidelijk beeld dat zich goed voelt in zijn vel.

Dat is, denk ik, eigenlijk de belangrijkste evolutie in mijn werk, terwijl ik vroeger altijd gezocht heb naar een logisch samengaan tussen verschillende kunstvormen om die dan toe te passen op een tekst, denk ik nu meer vanuit de tekst zelf, groeit een decor uit de noden van een stuk, groeit een kostuum uit de noden van acteurs.

Mijn rol in het toneel is door de jaren dus misschien iets bescheidener geworden. Het toneelmaken is bij De Tijd veel meer gaan draaien rond de acteurs en eigenlijk is dat een evolutie waar ik erg blij mee ben. Ik vind er mijn werk boeiender door geworden, nog meer eigenlijk zoals ik het me vroeger voorgesteld had, nog nauwer samenwerken met mensen. In lange, boeiende lezingen merken hoe je met een heleboel mensen stilaan aan een groot schilderij begint te schilderen, telkens als je aan een nieuwe produktie begint. Het contact met regisseur en acteurs is mijn grootste stimulans, repetities bijwonen; daarom wil ik nooit regisseur worden, dan moet ik repetities leiden."

Interview afgenomen door Johan Thielemans en herzien door Jan Versweyveld

Links: Ontwerp (in kleur!) voor Don Carlos
Rechts: Ontwerp voor figuur van de bode in Bacchanten

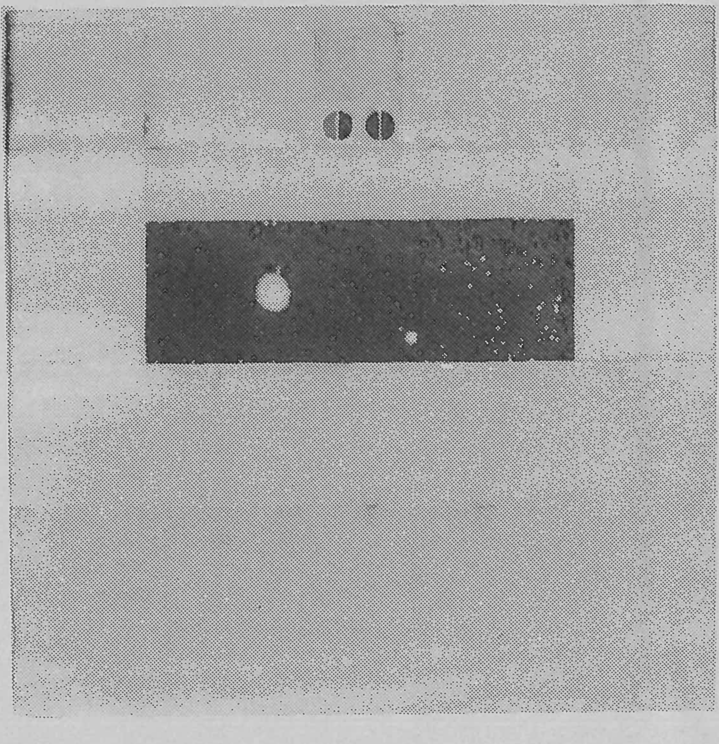

MASKERS

BEATRIJS PERSYN
SPAARNWOUDERSTR. 21
2011 AA HAARLEM
NEDERLAND
023/36.54.58

tesa band

geplastifieerde linnen kleefband. 10 kleuren. Weerbestendig. Zeer sterk. Extreem klevend. Beschrijfbaar. Om af te boorden, te versterken, te koderen, te dekodereren

tesa fix

Dubbelzijdige kleefband. Om tapijt vast te leggen. Fixatie van diverse voorwerpen. Montages.

tesa flex

PVC-tape. 10 kleuren. Voor electrische isolatie, kabelversterking, kabelbundeling.

tesa krepp

Papier afplaktape bij schilderwerken

Meer dan 650 kleefbanden voor de industrie en devakman. Meer dan 50 jaren ervaring in de kleeftechniek

BDF●●●●

SA Beiersdorf NV
Industrielaan 30
B-1070 Brussel

Tel. 02/ 526 52 11
Fax 02/ 526 52 19
Telex 62 135 bdfb

S. DERVEAUX
alle weefsels voor dekor

Kapellestraat 13 / 8788 WAKKEN / (056) 60 22 53

DECOR

W. BEYNE & ZN. BV
Verkoop - verhuur van:
Toneelstoffering
Toneeldecors
Spaklerweg 32
1096 BA Amsterdam
Tel. 020-923411
fax 020-928484

GELUID

CROESE GELUIDSTECHNIEK BV
Advies, verkoop, verhuur en leasing van geluids- en video installaties
Zieseniskade 8
1017 RS Amsterdam
tel. 020-224520
fax 020-247697

INSTALLATIE

CROON elektrotechniek
Complete elektrotechnische installaties
Schiemond 20-22
Postbus 6073 3002 AB Rotterdam
tel. 010-4761144 telex 22451
fax 010-4760447

LICHT

Flashlight®
Verkoop en verhuur belichtingsapparatuur

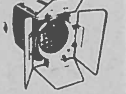

Oregondreef 38-40
3565 BH Utrecht
tel. 030-625814
fax 030-625934
telex 26401

TECHNIEK

De REUS BV
Elektro-mechanische toneelinstallaties
Theaterstoelen
IJsseldijk 361
Postbus 4 2920 AA Krimpen a/d IJssel
tel. 01807-12266 telex 23140
fax 01807-15184

PODIA

UNIFLEX
Podium elementen
Geluidwerende vouw- en paneelwanden
Napoleonsweg 95
6080 AA Haelen
tel. 04759-2626 telex 36902
fax 04759-4180

HDG Holland Design Group®

Secretariaat: Postbus 4, 2920 AA Krimpen aan den IJssel

6x vakmanschap in één groep onmisbaar voor een geslaagd projekt.

Adviseurs, leveranciers en installateurs op het gebied van: theater-, foto-, film- en TV-studio's

"DE ESSENTIE VAN THEATER." Jan Zoet

"PODIUM" Jaargang 6, nummer 5, september 1988

Het is maandag 22 augustus. Bij Hal 4, een voormalige montagehal van het Rotterdamse waterleidingbedrijf achter de watertoren aan de Maas, arriveren vlak achter elkaar vijf vrachtwagen combinaties. De eerste zet een portacabin neer voor de hal, die sinds een tiental jaar gebruikt wordt als presentatieplek voor popconcerten en theaterprodukties. Van de tweede oplegger rijdt een heftruck, die nodig is om twee 30 voets-containers van de wagens af te tillen en in de hal neer te zetten. De laatste trailer bevat naast een enorme hoeveelheid theaterlicht, -geluid, -bekabeling electronica en gereedschap ook luchtapparatuur.
Het zijn de eerste voorbereidingen in Rotterdam voor wat vanaf 4 oktober History of Theatre (Part II) zal gaan heten: een ongewoon theaterspektakel van Mickery, de tegendraadse Amsterdamse producent van grensverleggend en internationaal theater.

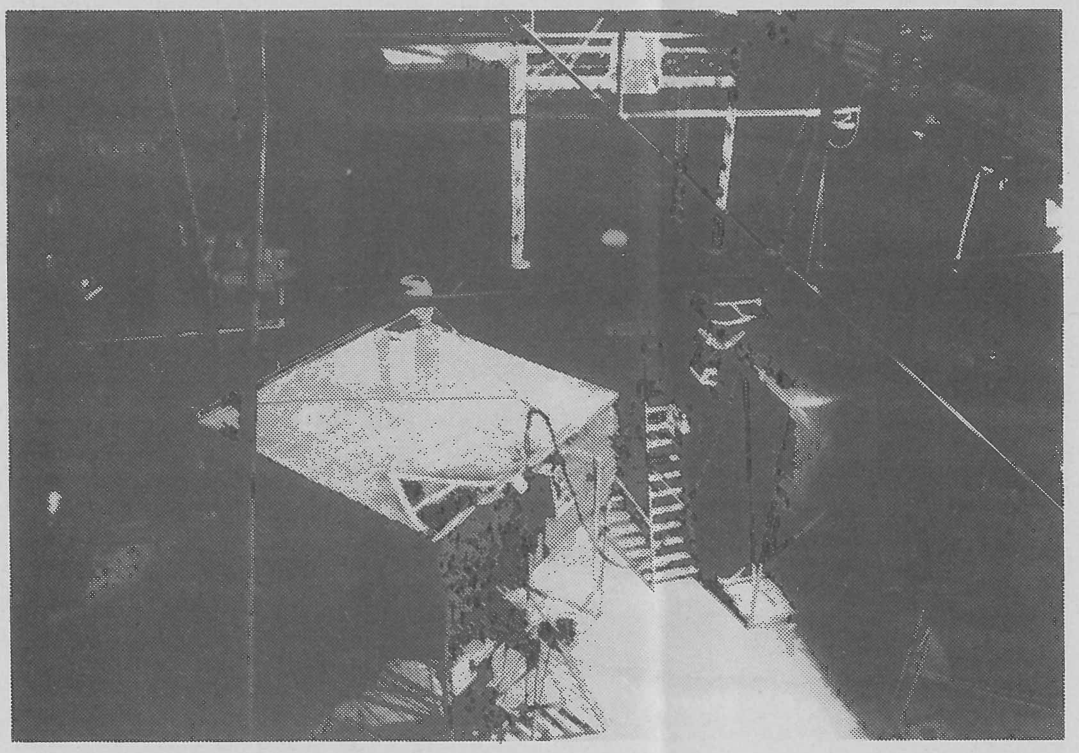

Deelnemers aan de voorstelling zijn onder andere Ethyl Eichelberger en Stuart Sherman uit New York en de Needcompany uit Brussel. Het stuk is de nieuwste aflevering in de serie Fairground-projekten. Voornaamste eigenschap: het publiek kijkt niet vanaf een vaste tribune naar het toneel waarop steeds andere scenes verschijnen, maar zit in containers die, opgetild en voortbewogen door luchtkussens, door de ruimte van scene naar scene zweven. Een door Mickery al eerder toegepaste presentatiestruktuur waarin het perspektief van de toeschouwer kan worden gestuurd als in geen enkele andere vorm van theater. Waarin de vanzelfsprekendheden van wat en hoe theater moet zijn op de proef worden gesteld.
History of Theatre (Part II) maakt dan ook deel uit van Mickery's voortdurende onderzoek naar de essentie van theater in een wereld, waarin media als televisie en electronica nauwelijks meer voor verrassingen zorgen. Theater maken aan televisie voorbij is de ondertitel van dit beleid dat sinds 1984 ten uitvoer wordt gebracht. Resultaat van dit theatrale onderzoek is een reeks produkties waarin de rol en betekenis van televisie en andere moderne media in kunst en maatschappij steeds weer op een verschillende manier wordt belicht.
In Kidnap bijvoorbeeld (1986) speelde een TV-discussieprogramma de hoofdrol in een theaterstuk: in voorstellingen van Mickery's artistiek leider Ritsaert ten Cate, (als Rembrandt and Hitler or Me (1985) en Vespers (1986) worden de media, en met name televisie, zowel onderhuids kritisch bekeken als zeer geraffineerd en technisch perfect geïntegreerd in het toneelbeeld en de handeling.
Voorzover er conclusies zijn te bereiken lijkt het niet zo te zijn dat Mickery televisie en film afwijst. Integendeel. Parallel aan de produkties worden er films gemaakt. Inmiddels is er een serie van zeven video's en films, op zichzelf staande interpretaties (en géén registraties) van door Mickery uitgebrachte stukken, bedoeld voor festivals en televisie.
Het eigen theater aan de Rozengracht in Amsterdam is sinds 1987 niet langer de plek, waar produkties worden uitgebracht. Vanaf dit seizoen presenteert Mickery er Frau Holle, een vereniging voor theater maken. De vereniging biedt kunstenaars ruimte en faciliteiten als bufferzone tussen het repetitieproces en het uitbrengen van presentaties op het gebied van theater, dans, beeldende kunst, performance en andere uitvoerende kunsten. In een besloten situatie, die de werkelijke voorstellingsomstandigheden benadert kan een kunstwerk bekeken worden en kan het

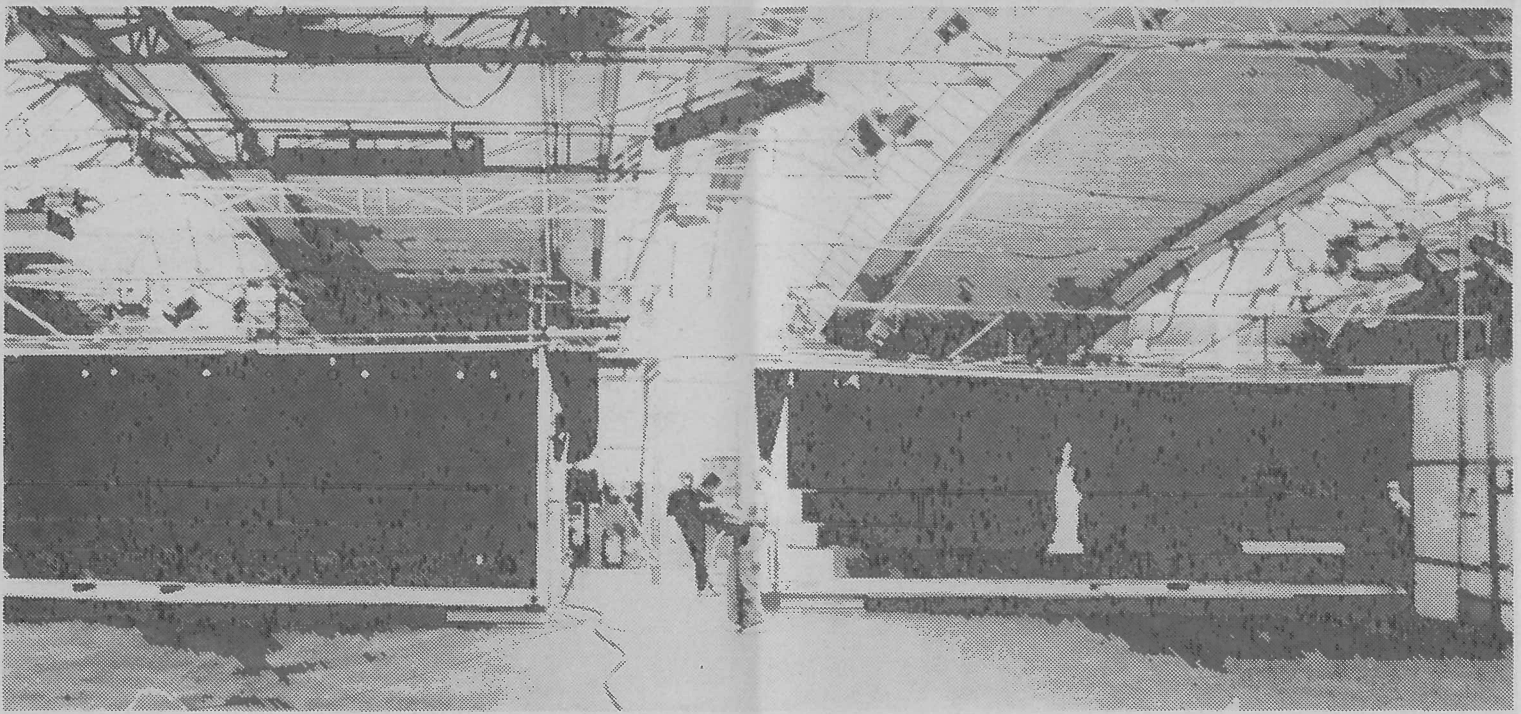

proefdraaien om vervolgens op een andere plek in première te gaan.
Naast laboratorium is Frau Holle ook een sociëteit, een ontmoetingsplek voor leden.
Essentieel voor het theater dat Mickery maakt, is dat hetgene waarmee wordt geëxperimenteerd tot in de perfectie wordt beheerst. Dat geldt zowel voor de inhoud van een voorstelling, het vakmanschap van de uitvoerenden als de techniek. Het theatrale avontuur moet wat spanning betreft niet afhankelijk zijn van het funktioneren van apparatuur of van de bui van de spelers.
Een vlekkeloze technische uitvoering is dus een vereiste. Dat is niet altijd even eenvoudig als er iedere produktie weer nieuwe situaties bedacht worden, die met de tot dusverre bekende technische middelen en know-how niet direct zijn op te lossen.

History of Theatre (part II)

Toen Ritsaert ten Cate met het idee voor History of Theatre kwam leek er in eerste instantie niet veel aan de hand. Er moesten twee 30 voets containers worden verdeeld in ieder twee compartimenten. En of die dozen met zestig man publiek erin ook konden zweven door een hal.
Een vraag die door Mickery technici Rob van Bork en Ruud van den Akker niet helemaal uit de lucht kwam vallen. Het modulaire systeem van containers die worden voortbewogen met behulp van 'luchtschotels' werd al voor het eerst gebruikt in een voorstelling in 1975. Alles werd toen in eigen huis bedacht en opgebouwd. Van steigerpijp en zeildoek werden drie kubussen gebouwd waarin publiek kon zitten. Het geheim was de aanwezigheid van perslucht en air-bearings, (onder modules bevestigde rubber schijven die van binnenuit als een ballon worden opgeblazen tot er zoveel druk is, dat de lucht naar onderen toe ontsnapt en er een micron dun 'luchtfilmpje' ontstaat dat de module optilt en als luchtkussen fungeert).
Het effect was een nieuwe manier van theater kijken: De kijkrichting, en daarmee de instelling, van de toeschouwer was niet langer veilig en vanzelfsprekend, maar manipuleerbaar en avontuurlijk. Mickery vroeg en kreeg een speciale subsidie van WVC om een blijvend modulair fairground-systeem te ontwikkelen, dat meerdere malen te gebruiken zou zijn en ook verhuurd kan worden. Het resultaat was een drietal containers, geschikt voor het vervoer van samen 200 toeschouwers, Onder elke container kunnen twee Movit-modules worden geschoven, die elk twee airbearings bevatten en waaraan een drive-unit kan worden gekoppeld met daarin een eveneens door luchtdruk aangedreven wiel. Het geheel wordt van afstand bestuurd met een joystick, die zit gemonteerd op een console die de "piloot" om zich heeft hangen. Die afstandbediening zit met een flexibele slang, waardoor negen dunne luchtleidinkjes lopen die de modules aansturen. Aan de besturing en aandrijving zelf komt dus geen electriciteit van pas.

Fairground 84

In 1984 presenteerde Mickery dit systeem voor de eerste maal in de Holland Festival Fairground 84. Een aantal Britse theaters leverden bijdragen aan het door Ritsaert ten Cate geregisseerde spektakel. In een garage van Leonard Lang (27 x 50 meter) in Amsterdam Zuid-Oost met continu 8 atm. druk en een enorme hoeveelheid arbeid om de nieuwe techniek onder de knie te krijgen en te houden stond er drie weken lang een uitverkochte voorstelling. Die arbeid ging niet alleen zitten in het feit, dat er eigenlijk drie voorstellingen tegelijkertijd moesten worden gespeeld, maar ook in volkomen onverwachte klussen als het repareren en bijhouden van de vloer waarover de containers moestenglijden. Noodzakelijk is immers een gladde vloer, die absoluut niet poreus mag zijn, zodat de luchtdruk de cement uit de daklaag blaast.. Gedurende de voorstellingen in 1984 stond er ook voortdurend iemand klaar om direkt als het nodig was een bakje snelcement aan te maken. Zodra er ergens een scheur ontstond werd er wat cement aangemaakt en de kier gedicht, zodat de containers konden blijven zweven. Een ander probleem bleek de logistiek. De dozen waren voorzien van eigen speakers en huislicht en konden worden afgesloten met gordijnen. De bekabeling van lucht, geluid en electriciteit leverde als men even niet oplette soms onontwarbare kluwen kabels op. Voor het openen en dichtdoen van de gordijnen was steeds iemand nodig, waardoor de illusie van onzichtbare handen en ultieme manipulaties in gevaar kwam.
In de plannen van Mickery voor de komende drie jaar staan drie Fairgrounds geprogrammeerd. Naast History of Theatre komt er een projekt dat gaat over dans en één dat zich in een museum afspeelt en geïnspireerd is op beelende kunst. Ook zijn er plannen om het hele circus in 1990 naar Glascow te verhuizen, dat dan culturele hoofdstad van Europa zal zijn.
Vandaar dat het de moeite waard was om de techniek en de bediening van de dozen veder te perfectioneren. Gebruik makend van ervaringen

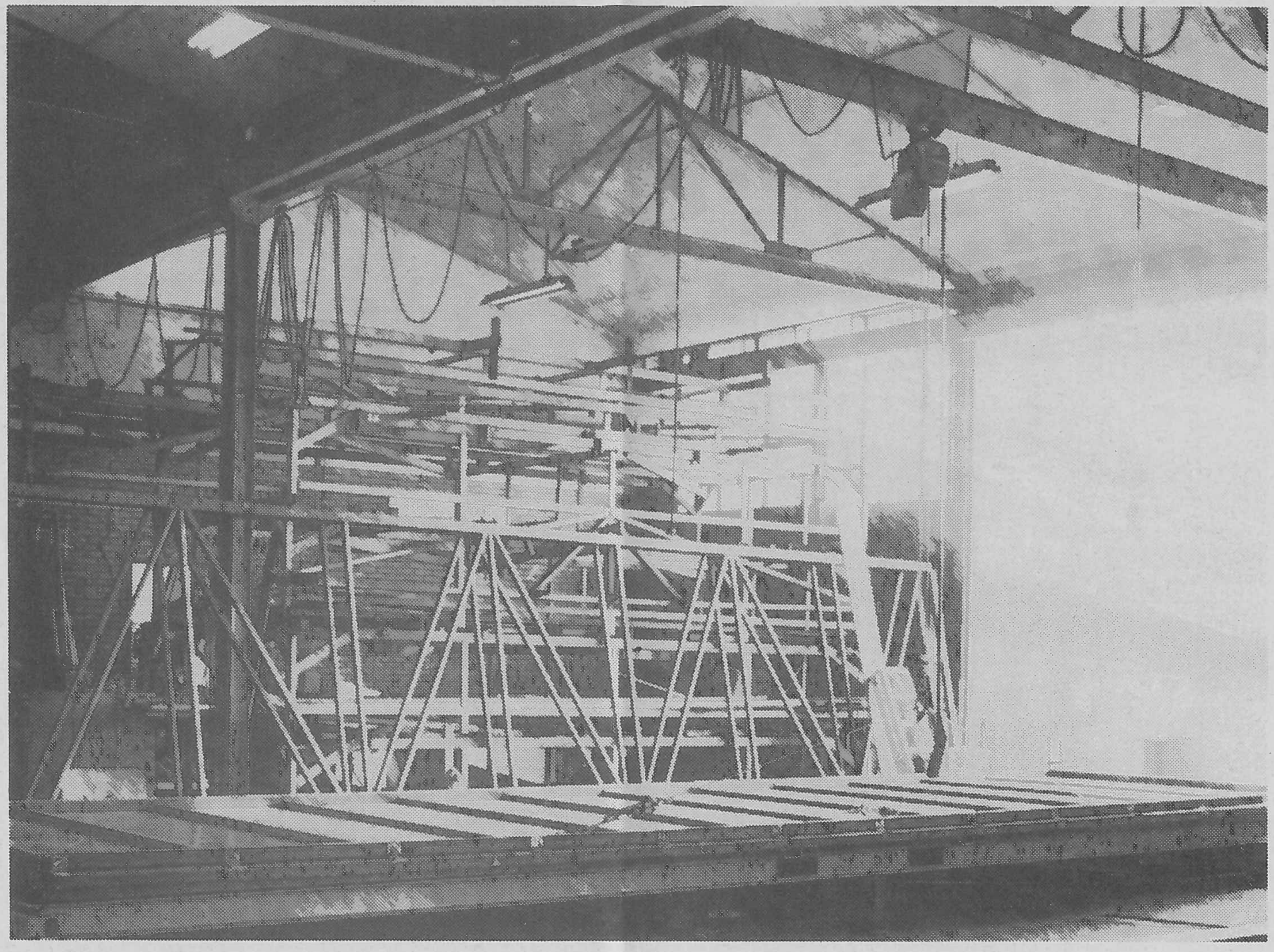

in het verleden is het systeem aangepast en is bekend wat er min of meer verwacht kan worden.

Apple

De vloer van Hal 4 is bijvoorbeeld speciaal vervangen door een nieuwe extra harde, volkomen vlakke deklaag.
Ook aan de logistiek is het één en ander veranderd. Zo is het nu mogelijk om alleen met luchtaanvoer en een spanningskabel de boxen op afstand te sturen via de centrale Apple IIe lichtcomputer. Door een ringleiding in de zaal worden radiografisch pulsjes verzonden naar twee Apple computers die zich in de container bevinden. Elk van deze computers ontvangt z'n eigen 'pulsje' en vertaalt het als een commando om de volgende voorgeprogrammeerde 'lichtstand' in te zetten. In de container bevindt zich een uitneembare technische doos, waarin behalve de computer twee electronisch gestuurde cassettedecks zijn gemonteerd, verder een versterker, een dimmerpack en relais voor de motoren waarmee een scrim en een gordijn voor het publiek kunnen worden dichtgeschoven en geopend.
De centrale Apple stuurt dus niet alleen de dimmers voor de verlichting, maar tevens de twee boordcomputers, die de commando's op hun beurt verdelen onder dimmers en apparaten. De besturing van de complexe voorstelling (het zijn er dus eigenlijk vier deze keer!) wordt dus, als alles eenmaal is geprogrammeerd, relatief simpel. Een nadeel is, dat de bedienende technicus niet meer kan ingrijpen als een stand eenmaal is gegeven. Normaal kan een fade op een Apple worden onderbroken of doorgedrukt. Ook is het mogelijk om standén over te slaan als dat nodig is. Wat de cues voor de apparaten in de containers betreft is dat niet mogelijk. De enigen die in kunnen grijpen zijn de 'piloten', die de containers sturen. In geval van nood kunnen de boordcomputers manipuleren.

Geluid

Het geluid dat het publiek gaat horen, is voor een deel tekst, live gesproken door de artiesten en een soundtrack die hoorbaar is via de zaalspeakers. Daarnaast is er ook voor ieder compartiment geluid, muziek of tekst, opgenomen op de cassetterecorders (voor ieder compartiment één) die in de technische doos staan opgesteld. Deze players kunnen, net als een revox worden gestart met een electronisch signaal. De casssette stopt vanzelf bij een electrisch pulsje dat op de band is gezet, te vergelijken met een 'witje' op een revox-band.
Behalve live tekst en muziek is er in de voorstelling ook geluid van film, video en microfoontekst. Deze geluidsbronnen worden vanuit de centrale mengtafel gestuurd via de zender van speciaal aangepaste Micron-zendmicrofoons naar ontvangers en versterkers inde containers.
Of en hoe het allemaal werkt en wat er na deze voorstelling weer aan het Fairground-systeem wordt veranderd is nu nog niet te zeggen. Zeker is wel, dat er opnieuw zal worden gesleuteld aan de formule. Om verder te gaan, om uit te proberen en om risico's te nemen. Zowel in artistiek als technisch opzicht. Anders zou Mickery Mickery niet zijn.

History of Theatre (Part II) is te zien in Hal 4, Watertorenweg, Rotterdam van 4 t/m 29 oktober (dinsdag t/m zaterdag, aanvang 21.00 uur). Inlichtingen over reserveringen tel. 020 - 234968.

FIRMA DE WOLF & CIE PVBA

SOCIALE ZETEL : 43 LINTHOUTBOSSTRAAT - 1200 BRUSSEL
EXPLOITATIE : 300 KONINGSSTRAAT - 1030 BRUSSEL
TEL. 02-218.70.53

HRB 444.632

IMPORTATEUR - GROSSISTE

ONONTVLAMBARE WEEFSELS M1

GORDIJNEN - OVERGORDIJNEN - ZETELS - MUURBEKLEDING

MEERVOUDIG GEBRUIK : *KLINIEKEN - GASTHUIZEN - RUSTHUIZEN*
SPEKTAKEL ZALEN
DISKOTHEKEN - SPIJSHUIZEN
HOTELS - SCHOLEN
GEMEENSCHAPPEN
WONINGEN
OPENBARE PLAATSEN ...

COLLECTIES MET UITGEBREID GAMMA IN :

FLUWEEL
VLAKKE STOF
BEDRUKTE STOF
GEWEVEN - NON WOVEN - GENRE 'JERSEY'
BESCHILFERDE STOFFEN - FLUO
VERDUISTEREND
GROTE BREEDTE - CYCLO - TULLE - VELUM
GELUIDDEMPENDE EN THERMISCHE
PANNELEN
ZUUR WEERSTAAND (WERKKLEDERIJ)
MATRASSTOF
DEKENS

CLEVYL
Les tissus naturellement ininflammables

CHLOROFIBRE - RHOVYL - CLEVYL - NATUURLIJK ONONTVLAMBARE STOFFEN

VUURWEERSTAAND :
PROCES VERBAUX M1

ONTVLAMMEN NIET BIJ BRAND
OF BIJ HITTE
- *KRIMPEN*
- *VERHARDEN*
- *VALLEN UIT MEKAAR*

VERSPREIDEN NOOIT CHLOORSTOF
SMELTEN NIET - DRUPPEN NIET

VEILIGHEID

CONFECTIEMOGELIJKHEID
TEL. 02 - 218.70.53

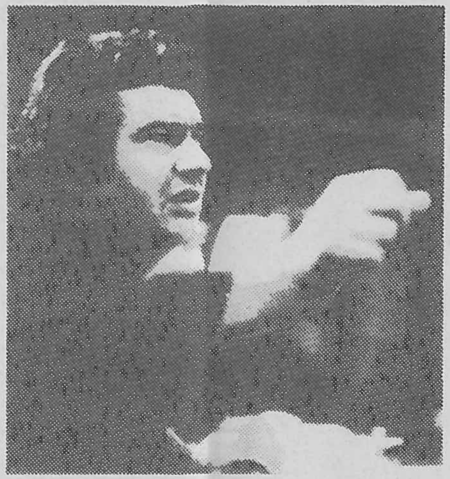

Profes-sionele winkel in Amster-dam

Op 1 augustus opende Pro Audio Nederland Geluidstechniek haar deuren.
Deze firma is opgericht door Rolf Dijkstra, voormalig hoofd technische dienst bij Iemke Roos Import B.V. en Hendrik Engel, voormalig eigenaar/direkteur van het geluidsverhuurbedrijf Audio Amsterdam B.V.
Volgens de heren bestaat er in de regio Amsterdam een dringende behoefte aan een winkel waar men terecht kan voor advies over, en het aanschaffen van, professionele geluids en lichtapparatuur.
Zij doelen vooral op verhuurbedrijven, studio's, vaste installaties voor bijvoorbeeld horecabedrijven, maar ook particulieren en alle anderen die professioneel met geluid bnzig zijn.
Pro Audio Nederland is leverancier van o.a. J.B.L., Samson, Carver, Yamaha, Soudtracs, Lexicon en Session flightcase materiaal en beschikt over een eigen technische dienst.
De winkel bevindt zich aan de Admiraal de Ruyterweg 95 in Amsterdam en is open van maandag tot en met zaterdag van 10.00 uur tot 18.00 uur.
Telefoon: 020 - 831277
Telefax: 020 - 830852

Operaregisseur Ponnelle overleden

MUNCHEN (dpa, afp) – De Franse opera- en teaterregisseur Jean-Pierre Ponnelle overleed in Munchen. Hij was 56 jaar. Enkele weken geleden werd hij in het ziekenhuis opgenomen na een ongeluk op het toneel. Daardoor kon hij de regie van *Le nozze di Figaro* van Mozart en *Moses und Aron* van Schönberg niet zelf afwerken, maar hij gaf op zijn ziekbed nog de nodige aanwijzingen.

Jean-Pierre Ponnelle werd in 1932 geboren in Parijs. Hij studeerde filozofie en kunstgeschiedenis aan de Sorbonne en kreeg schilderlessen van Fernand Léger, voordat zijn echte passie ontdekte: het teater. Tijdens zijn schitterende loopbaan als regisseur, decor- en kostuumontwerper werkte hij met dirigenten als Herbert von Karajan, Karl Böhm en Claudio Abbado. In 1968 maakte hij zijn eerste regie (Rossini's *Barbier van Sevilla* met Abbado) voor het festival van Salzburg. Het werd een groot sukses en het begin van een prestigieuze reeks van ensceneringen voor de Mozartstad.

Tot Ponnelles meest opgemerkte prestaties behoren de Monteverdi-opera's die hij in de jaren '70 regisseerde in Zurich *(La favola d'Orfeo, L'incoronazione di Poppea, Il ritorno d'Ulisse in patria)*. Hij werkte ook voor de Metropolitan Opera in New York, de Scala van Milaan, de Weense Staatsopera en Covent Garden in Londen. Vanaf 1975 legde hij zijn meeste ensceneringen op film vast. Ponnelle was een eclecticus met een grote aandacht voor het detail en betoverend mooie beelden, op het overdadige af.

Zakenman wordt hoofd van drie Parijse opera's

PARIJS – Tot eenieders verrassing heeft minister Jack Lang (Kultuur) de zakenman Pierre Bergé, grote baas van het modehuis Yves Saint-Laurent, benoemd tot direkteur-generaal van de opera's Bastille, Garnier en Favart. Dat maakte hij bekend tijdens een bezoek aan de prestige-werf aan de Place de la Bastille.

Zoals bekend, moet de Opéra de la Bastille, die begin 1990 in gebruik zal worden genomen, de eerste Franse opera worden en de internationale rang heroveren die het Palais Garnier ooit bekleedde. Er worden nu 150 opvoeringen per jaar gepland (eerste opzet: 200), althans indien de subsidies rijkelijk genoeg vloeien.

Daniel Barenboim is sinds vorig jaar de artistiek direkteur van de Bastille, maar een zakelijk direkteur bleek moeilijk te vinden (Gerard Mortier en Adolf Drese hadden bedankt). Dat wordt dus Pierre Bergé. Teneinde de spanningen bij „Garnier" en „Favart" te ontladen, besliste Jack Lang dat de zakenman en mecenas meteen de supervisie over de andere twee „huizen" zal krijgen.

Ghigny

THEATER TEXTIEL
DANS TAPIJT
PVC CYCLORAMA
PVC SCHERMEN
SPECIALE EFFEKTEN
ENZOVOORT...

RUE DE GENVAL 20 - 1301 BIERGES (WAVRE)
BELGIQUE/BELGIE - E 40 (exit Rosières)
Tel. (02) 653.11.64 - 653.06.08
(Intern. 32 2 6531164 - 6530608)
Telex 65585 Ghigny B

PERSPEKT

GASTHUISVEST 47, 2011 EV HAARLEM.
HOLLAND. 023-316312

THEATER TECHNISCH ADVIES EN SERVICE BURO

alco
THEATERTECHNIEK

Kastanjeboomstraat 17
8000 Brugge
Tel. 050/33 82 60

verkoop – verhuur - advies – eigen en snelle hersteldienst

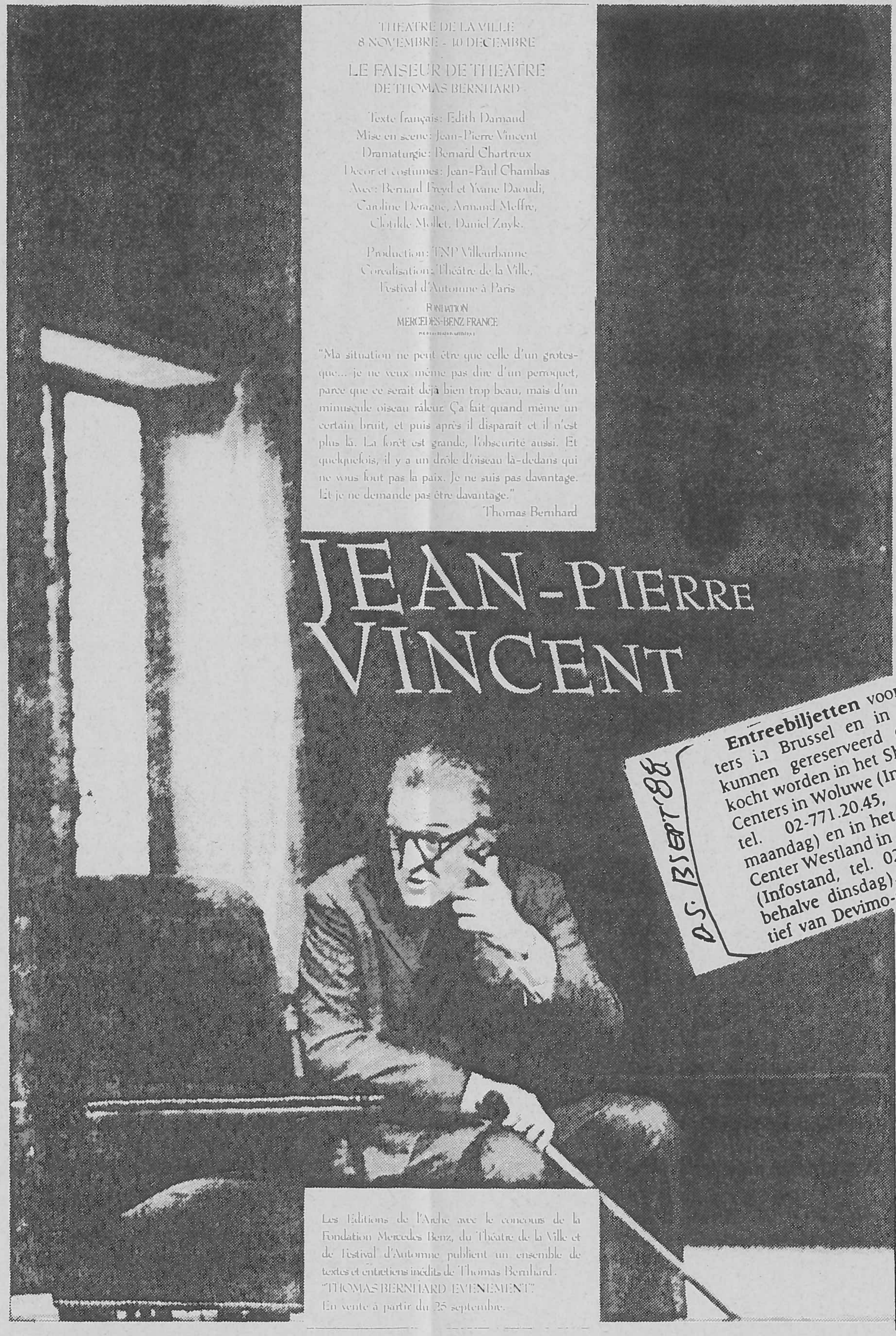

DS 13 SEPT '88

Entreebiljetten voor teaters i.a Brussel en in Parijs kunnen gereserveerd en gekocht worden in het Shopping Centers in Woluwe (Infostand, tel. 02-771.20.45, behalve maandag) en in het Shopping Center Westland in Anderlecht (Infostand, tel. 02-524.00.14, behalve dinsdag). Een initiatief van Devimo-Consult nv.

Op zoek naar naar een fotograaf-kineast die een theaterbelichting niet schuwt.
Bel of schrijf naar:

Dirk VAN den BROECK
Droge Weide 2
B- 1741 WAMBEEK
02/582.25.56

FOTOGRAFIE
FILM EN VIDEO
LICHTONTWERP

+ RENKUS HEINZ - AUDIO DESIGN - TELEX - CALREC - S.P.L. - HILL - REBIS -
RAUCH - AUDIO DEVELOPEMENT - AUDIO DIGITAL +
REBIS - PASO - S.P.L. - CALREC - RENKUS HEINZ - TELEX - AUDIO DESIGN +
AUDIO DEVELOPEMENT - SOUNDEC - AUDIO DIGITAL +

invoer, verdeling en installatie van
PROFESSIONEEL AUDIO MATERIAAL

onze referenties:

A.S.C.

MUNTSCHOUWBURG
SCHONE KUNSTEN
DE SINGEL
ANCIENNE BELGIQUE
... enz ... enz ...

A.S.C. - Birminghamstraat 271 - 1070 BRUSSEL
telex 63210 tel. 02/ 520 08 27 fax 02/ 522 70 64

TWIN DESIGN

DEKORBOUW

Herdersstraat 18 / 2700 Sint-Niklaas
Tel. 03-776 44 07

BASTT-NIEUWS.

- Tot 31.12 : "Op en achter het toneel: theatertechniek van rond 1800."
  In het Nederlands Theaterinstituut.
  Herengracht 166 - 1016 Amsterdam

- 12.12 tot 21.12 / 1988 : Belichtingsseminarie te Helsinki.(Finland)

- 15.5 - 17.5 / 1989 : Showlight '89 te Amsterdam. (Nederland)

- 16.6 - 18.6 / 1989 : Toneeltechnisch Congres te Essen (BRD)

Weiterbildungskurse für Theatermeister, Beleuchtungsmeister, Studiomeister, Studiobeleuchtungsmeister

Fachhochschule Darmstadt

Kursbeginn: 14.08.1989

Kursdauer: Teil I. 14.08.–22.09.1989
Teil II. 05.02.–09.03.1990

Anschrift: Gesellschaft zur Förderung technischen Nachwuchses eV
Schöfferstraße 3, D-6100 Darmstadt,
Tel.: 06151–126010/126155

Fachhochschule Hamburg

Kursbeginn: 30.01.1989

Kursdauer: Teil I. 30.01.–30.03.1989
Teil II. 22.05.–23.06.1989

Anschrift: Institut für Kontaktstudien,
Fachhochschule Hamburg
Berliner Tor 3, D-2000 Hamburg 1
Tel.: 040–2488/2624/3060

UNIFORMEN KOSTUMIER

J. WILLAERT-ALGOET

BRANDVRIJE FRIEZEN EN POTEN

KOSTUMERING SCHOENEN BOTTEN HOEDEN

Oude Kalsijde 2 - 8748 Desselgem Tel (056) 71 28 40

exposition 1

théâtre en mouvement
il nuovo teatro italiano
vous êtes invités au vernissage le lundi 14 novembre 88 à 18h

Avant Cologne, Rome et d'autres lieux
une exposition
qui traite de l'univers riche et vivant du théâtre de recherche d'où sont nés de nombreux groupes qui se sont imposés sur les scènes nationale et internationale. De nouveaux courants, de nouveaux langages qui privilégient tour à tour la danse, la musique, la performance gestuelle, les techniques audiovisuelles, les arts plastiques ou une autre approche du texte. Une partie de l'exposition nous vient d'Italie, l'autre est réalisée par la Maison du Spectacle-Bellone.

Exposition italienne conçue par Oliviero Ponte di Pino
Production et organisation: Emmecinque, Ente Teatrale Italiano, La Maison du Spectacle-Bellone

Exposition communauté française
Production Maison du Spectacle-Indigo
Conception Serge Creuz
Coordination Monique Duren - Anne Molitor

avec la collaboration du Commissariat Général aux Relations Internationales de la Communauté française de Belgique

du 15 novembre au 23 décembre 1988
entrée libre de 13 à 18h
sauf dimanche et lundi
46 rue de Flandre - 1000 Bruxelles. 02 513.33.33

un festival
pendant la durée de l'exposition, se tiendra à Bruxelles le festival de théâtre «Italia in Scena» organisé par l'Ente Teatrale Italiano qui insère dans son programme plusieurs spectacles représentant Il nuovo teatro italiano.

Quarantaine (Plan K), Eclaboussures (Banlieue), Hiai (théâtre Impopulaire), Fastes Foules (l'Ymagier Singulier), Mission (Varia), Hamlet Machine (Ensemble théâtral Mobile), Juste Ciel (Mossoux, Bonté), La Pilule Verte (Balsamine), Je voulais encore dire quelque chose mais quoi (le Ciel Noir), Koniec (Groupov), la Tragédie du Vengeur (Atelier Ste-Anne)...

photographies, affiches, images d'archives, montages vidéos, projections.

un catalogue
réalisé par plusieurs graphistes,
Bernard HISLAIRE, Jacques RICHEZ, Benoît JACQUES, Marianne STINE, Johan DAENEN, Jean-Pol ROUARD, Joël VAN AUDENHAEGE, Stefan LOECKX, Christine LEMAIRE, Christophe LADA
Coordination graphique: Patrice JUNIUS
Avant-propos de Serge CREUZ
Texte de Jean-Marie PIEMME
80 p. sur papier couché mat 135 gr.

à la maison de la bellone rue de flandre, 46 1000 bruxelles

WERKAANBIEDINGEN.

Paleis voor Schone Kunsten
Paleisstraat 10
1000 Brussel
Techniekers A 2 Elektronica

WESTRAND ontmoetingscentrum Dilbeek v.z.w.
zoekt voor uitbreiding van de programmatiefuncties een

STAFMEDEWERKER (V/M)

Onze voorkeur gaat naar een jong, dynamisch staflid, met profiel en persoonlijkheid passend in de WESTRANDwerking. Voor deze staffunctie is creativiteit en organisatietalent vereist. Een eigentijdse culturele interesse en communicatiezin zijn vanzelfsprekend. Aanleg voor zelforganisatie en bereidheid tot avond- en weekendwerk is verondersteld. Deze boeiende staffunctie, een volwaardige betrekking, wordt met een passend salaris bezoldigd.
Schriftelijke sollicitaties met foto en curriculum vitae worden ingewacht **vóór dinsdag 15 november 1988 bij**

**WESTRAND, Kamerijklaan z/n,
1710 Dilbeek,**
met op de omslag vermelding:
kandidaat stafmedewerker.

Er wordt m.b.t. deze vacature geen verdere informatie verstrekt. 2016

WESTRAND

Ontmoetingscentrum Dilbeek v.z.w. werft aan:

TONEELTECHNICUS

- ☐ wij zoeken een dynamisch technicus
- ☐ bekwaam te werken in de open sfeer van het Cultureel Centrum
- ☐ bereidheid tot avond- en weekendwerk is evident
- ☐ scholing-ervaring en referenties worden attent ingeschat
- ☐ werkdynamiek en inzet zijn belangrijk
- ☐ de geschikte kandidaat zal werken binnen een ervaren en deskundig toneeltechnisch team

Schriftelijke sollicitaties met curriculum vitae en foto worden ingewacht vóór DINSDAG 15 NOVEMBER bij het Ontmoetingscentrum WESTRAND, Kamerijklaan z/n, 1710 Dilbeek. 2016

BASTT-NIEUWS.

HET WETEN WAARD

UIT: "DE SCENE" 3 NOV '88

Laterna Magica

Van alle belangrijke, hedendaagse theaterhervormers is Josef Svoboda ongetwijfeld diegene die het meest heeft bijgedragen tot de integratie van het filmbeeld op het toneel en dit onder haar meest verscheidene vormen, zoals vaste projektie en cinematografische- en televisiebeelden.
Laterna Magica is sedert zijn opzienbarende reeks voorstellingen o.l.v. Josef Svoboda tijdens de Expo '58 te Brussel, een zich voortdurend vernieuwend, zeer veelzijdig gezelschap, waarvan het werk is gebaseerd op een konfrontatie met een steeds wijzigende tijd en ruimteperspektief in de schoot van een zowel sonoor als beeldend totaalprodukt, dat tegelijkertijd het ritme oplegt aan de acteurs, geluid en beeld.
De gesofistikeerde techniek van Laterna Magica laat toe dat de aktie op het toneel plots kan overgaan in filmbeelden en omgekeerd, of zich zowel op de scène als op het scherm kan afspelen. Het werkt met kontrasten en vermenigvuldigt de perspektieven van de toeschouwers door de speler te konfronteren met talrijke beelden van verschillende aard.
Laterna Magica zocht geruime tijd naar een nieuw thema. Op een gegeven moment werd het de groepsleden duidelijk dat het hoofdpersonage op het toneel perfekt zou moeten harmoniëren met het thema dat ze wilden brengen nl. het lot van de Europese mens door de eeuwen heen.
Een dergelijk personage leek in hun ogen slechts te bestaan in één enkel werk: «De Odysseus van Homeros».
Het Odysseusspektakel reist dan ook met de door Homeros zo geliefde thema's door verschillende tijdsperiodes.
De voorstellingen van de Odysseus van Homeros gaan door op initiatief van L'Atelier théâtral Louvain-la-Neuve, en naar aanleiding van de 30ste verjaardag van Laterna Magica, dat werd opgericht ter gelegenheid van de wereldtentoonstelling te Brussel in '58, waar het gezelschap trouwens de Gouden Medaille won.

Odysseus / Produktie: Lanterna Magica (Praag) / In Vorst Nationaal (Brussel) van 23 tot 26 nov. 1988 / Reservatie: 02/345.90.50 (Vorst) of 010/45.04.00 (Louvain-la-Neuve) van 11 tot 18 u.

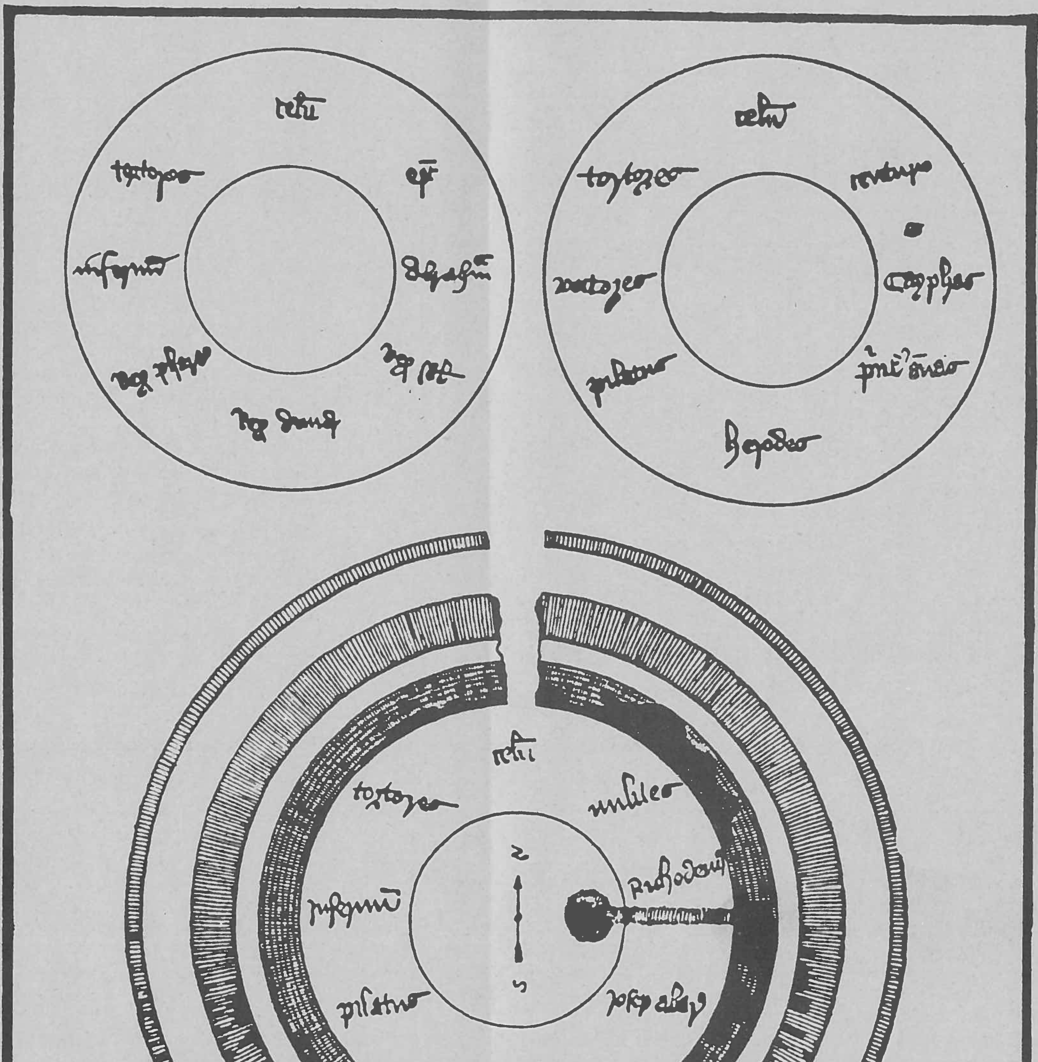

En haut, a gauche : Plan du Jeu de la Création du monde. En haut, a droite : Plan de la Passion, joués en Cornouailles (Angleterre). En bas : Plan du Mystère de la Résurrection, joué a Perranjabulae (Cornouailles).